

FINANSTILSYNET
THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 OSLO

11 4256-1

10.10.2011

SAKSBEHANDLER:

Inga Baadshaug Eide

DIR.TLF:

22 93 99 47

VÅR REFERANSE:

11/10112

ARKIVKODE:

501

DERES REFERANSE:

Gjennomføring av CRD IV - lovforslag

Europakommisjonen (heretter Kommisjonen) la 20. juli 2011 fram forslag til nytt regelverk for kredittinstitusjoner og verdipapirforetak. Regelverket, omtalt som "CRD IV" (Capital Requirements Directive), er blant annet basert på Baselkomitéens kapital- og likviditetsstandarder ("Basel III") og skal etter planen gjelde fra 1. januar 2013. I Norge vil regelverket også gjelde for finansieringsselskaper som ikke er kredittinstitusjoner, og for finanskonsern.

Finanstilsynet oversender med dette høringsnotatet med forslag til lovendringer som sammen med utfyllende forskrifter kan gjennomføre CRD IV og Basel III. Notatet gir også Finanstilsynets vurderinger av i hvilken grad Banklovkommisjonens forslag til ny finansforetakslov er i tråd med Kommisjonens forslag til CRD IV, med forslag til endringer der det vurderes som nødvendig.

CRD IV er foreslått som et fullharmonisert regelverk, der nasjonale myndigheters valgmuligheter er begrenset til enkeltområder. Finanstilsynet legger til grunn at disse valgene blir reflektert i forskrifter, og legger derfor ikke opp til noen diskusjon om nasjonale valg i dette høringsnotatet. Gjennomføringen av CRD IV reiser imidlertid enkelte prinsipielle spørsmål. Finanstilsynet gjør spesielt oppmerksom på følgende:

Gjennomføringen av CRD IV i norsk rett kan innebære at finansieringsvirksomhetslovens bestemmelser om *egenkapitalbevis* må endres for å møte kravet om at egenkapital skal dekke den forholdsmessig største delen av tap sammenlignet med alle andre kapitalinstrumenter utstedt av institusjonen. Den videre behandlingen av Kommisjonens forslag i EUs organer kan resultere i unntak fra dette kravet for sparebanker. Finanstilsynet vil ikke foreslå noen lovendring før regelverket er endelig vedtatt. Det vises til nærmere omtale i punkt 2.1.

Finanstilsynet foreslår at *konsolideringsbestemmelsene* endres slik at Finanstilsynet får hjemmel til å pålegge forholdsmessig konsolidering av felleseide foretak for institusjoner som inngår i samarbeidsgrupper, uavhengig av størrelsen på eierandelene. Banklovkommisjonen foreslår et krav om slik konsolidering i forslag til ny finansforetakslov. Ettersom det er usikkert om denne type konsolidering på sikt vil være i tråd med CRD IV, mener Finanstilsynet en fullmaktshjemmel er mer hensiktsmessig. Det vises til nærmere omtale i kapittel 5.

Pilar 2 er noe utvidet, slik at tilsynsmyndighetene skal vurdere risikoen som institusjonen representerer for hele det finansielle systemet, og har anledning til å gjøre vurderingene gjeldende for grupper av institusjoner. Det vises til nærmere omtale i punkt 4.2.

Tilleggskrav for *systemviktige institusjoner* er ikke inkludert i Kommisjonens forslag. Gitt usikkerheten knyttet til utforming og omfang av slike krav, foreslår Finanstilsynet en generell lovhjemmel for å pålegge slike tilleggskrav. Det vises til nærmere omtale i punkt 2.5.

Kommisjonens forslag innebærer at alle *verdipapirforetak med begrenset tjenestespekter unntas fra regelverket for store engasjementer*. Et slikt unntak representerer etter Finanstilsynets vurdering et udekket reguleringsbehov. Ettersom fullharmoniseringen ikke skal hindre nasjonale regler på områder som ikke er omfattet av CRD IV, mener Finanstilsynet at enkelte typer verdipapirforetak med begrenset tjenestespekter fortsatt kan og bør omfattes av regelverket for store engasjementer. Det vises til nærmere omtale i punkt 6.3.

Overgangsregelen om at kapitalkravet for institusjoner som benytter interne modeller for kreditt- og/eller operasjonell risiko (IRB- og AMA-metode) må være minst 80 % av kapitalkravet etter Basel I, "Basel I-gulvet", er foreslått videreført ut 2015. Ettersom CRD IV først trer i kraft i 2013 og overgangsbestemmelsene i kapitalkravsforskriften kun gjelder ut 2011, ber Finanstilsynet departementet om å endre forskriften slik at overgangsregelen også gjelder i 2012.

For Finanstilsynet

Morten Baltzersen
finansstilsynsdirektør

Erik Lind Iversen
fung. direktør for finans- og forsikringstilsyn

FINANSTILSYNET

THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Høringsnotat om gjennomføring av CRD IV

Lovforslag

DATO:
10. okt. 2011

Innhold

1	Innledning	4
1.1	Bakgrunn	5
1.1.1	Gjeldende rett	5
1.1.2	Basel III	5
1.1.3	CRD IV	6
1.1.4	Effekt for norske institusjoner	7
1.2	Strukturen på CRD IV	7
1.2.1	Direktivet	7
1.2.2	Forordningen	8
1.2.3	Tekniske standarder og retningslinjer	8
1.3	Gjennomføring i norsk rett	8
1.4	Banklovkommisjonens forslag til ny finansforetakslov	9
1.5	Nærmere om høringsnotatet	9
2	Krav til ansvarlig kapital	10
2.1	Bestemmelser om ansvarlig kapital	10
2.2	Kvantitative minstekrav (pilar 1)	13
2.3	Kapitalbuffere	13
2.4	Uvektet kapitalandel	14
2.5	Tilleggskrav for systemviktige institusjoner	15
3	Likviditetskrav	16
4	Pilar 2 og virksomhetsstyring	17
4.1	Krav til virksomhetsstyring i institusjonene	17
4.2	Tilsynspraksis og virkemidler	17
5	Konsolidering	19
6	Særskilt om verdipapirforetak	22
6.1	Om begrenset tjenestespekter og begrenset virksomhet	22
6.2	Særregler om kvantitative minstekrav (pilar 1)	22
6.3	Store engasjementer	24
6.4	Konsolideringsprinsipp	25
7	Banklovkommisjonens forslag til ny finansforetakslov	26
7.1	Bestemmelser om ansvarlig kapital	26
7.2	Kvantitative minstekrav	31
7.3	Kapitalreserver (buffere)	31
7.4	Uvektet kapitalandel	31
7.5	Konsolidering	32
7.6	Likviditetskrav	32
7.7	Pilar 2	32
7.8	Pilar 3	33
8	Merknader til bestemmelsene	34
8.1	Finansieringsvirksomhetsloven	34
8.2	Verdipapirhandelloven	36
8.3	Banksikringsloven	38
9	Forslag til endringslov	39

1 Innledning

Europakommisjonen (heretter Kommisjonen) la 20. juli 2011 fram forslag til nytt regelverk for kredittinstitusjoner og verdipapirforetak. Regelverket, omtalt som "CRD IV" (Capital Requirements Directive), er blant annet basert på Baselkomitéens kapital- og likviditetsstandarder ("Basel III") og skal etter planen gjelde fra 1. januar 2013. I Norge vil regelverket også gjelde for finansieringsselskaper som ikke er kredittinstitusjoner, og for finanskonsern. CRD IV er foreslått som et fullharmoniseringsregelverk, med svært begrensede nasjonale valgmuligheter.

Høringsnotatet tar for seg de lovendringer som er nødvendig for å gjennomføre CRD IV og Basel III. Notatet gir også Finanstilsynets vurderinger av i hvilken grad Banklovkommisjonens forslag til ny finansforetakslov er i tråd med CRD IV.

Finanstilsynet gjør spesielt oppmerksom på følgende:

Gjennomføringen av CRD IV i norsk rett kan innebære at finansieringsvirksomhetslovens bestemmelser om *egenkapitalbevis* må endres for å møte kravet om at egenkapital skal dekke den forholdsmessig største delen av tap sammenlignet med alle andre kapitalinstrumenter utstedt av institusjonen. Den videre behandlingen av Kommisjonenes forslag i EUs organer kan resultere i unntak fra dette kravet for sparebanker. Finanstilsynet vil ikke foreslå noen lovendring før regelverket er endelig vedtatt. Det vises til nærmere omtale i punkt 2.1.

Finanstilsynet foreslår at *konsolideringsbestemmelsene* endres slik at Finanstilsynet får hjemmel til å pålegge forholdsmessig konsolidering av felleseide foretak for institusjoner som inngår i samarbeidsgrupper, uavhengig av størrelsen på eierandelene. Banklovkommisjonen innfører et krav om slik konsolidering i forslag til ny finansforetakslov. Ettersom det er usikkert om denne type konsolidering på sikt vil være i tråd med CRD IV, mener Finanstilsynet en fullmaktshjemmel er mer hensiktsmessig. Det vises til nærmere omtale i kapittel 5.

Pilar 2 er noe utvidet, slik at tilsynsmyndighetene skal vurdere risikoen som institusjonen representerer for hele det finansielle systemet, og har anledning til å gjøre vurderingene gjeldende for grupper av institusjoner. Det vises til nærmere omtale i punkt 4.2.

Tilleggskrav for *systemviktige institusjoner* er ikke inkludert i Kommisjonens forslag. Gitt usikkerheten knyttet til utforming og omfang av slike krav, foreslår Finanstilsynet en generell lovhjemmel for å pålegge slike tilleggskrav. Det vises til nærmere omtale i punkt 2.5.

Kommisjonens forslag innebærer at alle *verdipapirforetak med begrenset tjenestespekter unntas fra regelverket for store engasjementer*. Et slikt unntak representerer etter Finanstilsynets vurdering et udekket reguleringsbehov. Ettersom fullharmoniseringen ikke skal hindre nasjonale regler på områder som ikke er omfattet av CRD IV, mener Finanstilsynet at enkelte typer verdipapirforetak med begrenset tjenestespekter fortsatt kan og bør omfattes av regelverket for store engasjementer. Det vises til nærmere omtale i punkt 6.3.

Finanstilsynet legger til grunn at det ikke vil være behov for å endre kapitaldekningsreglene for *forsikringsselskaper* ettersom disse reglene er foreslått opphevet i forbindelse med Solvens II¹.

Overgangsregelen om at kapitalkravet for institusjoner som benytter interne modeller for kreditt- og/eller operasjonell risiko (IRB- og AMA-metode) må være minst 80 % av minstekravet etter Basel I, "Basel I-gulvet", er foreslått videreført ut 2015. Ettersom CRD IV først trer i kraft i 2013 og overgangsbestemmelsene i kapitalkravsforskriften kun gjelder ut 2011, mener Finanstilsynet at sistnevnte bør endres slik at overgangsregelen også gjelder i 2012.

¹ Det må imidlertid tas forbehold om at Finanstilsynet ikke har tatt stilling til følgene av eventuelle overgangsregler for Solvens II i 2013.

1.1 Bakgrunn

1.1.1 Gjeldende rett

Dagens regelverk for finansinstitusjoner og verdipapirforetak gjennomfører blant annet EUs kapitaldekningsdirektiver (CRD) for kredittinstitusjoner og verdipapirforetak², som trådte i kraft 1. januar 2007. Disse direktivene gjennomfører Baselkomitéens anbefalinger fra 2006 (Basel II). Basel II-reglene er basert på de tre pilarene: minstekrav til ansvarlig kapital (pilar 1), vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging (pilar 2) og opplysningskrav (pilar 3).

I løpet av finanskrisen har både EU og Baselkomitéen revidert sine regler og standarder. Revisjonene i EUs kapitaldekningsdirektiver (CRD II og –III), som innebar skjerpede krav til kvaliteten på ansvarlig kapital, skjerpede krav til likviditetsstyring, strengere regler om store engasjementer, skjerpede krav til verdipapirisering og interne modeller for markedsrisiko, samt bestemmelser om godtgjørelse, ble gjennomført med virkning fra 01.01.2011. CRD III-bestemmelsene om markedsrisiko og verdipapirisering gjelder først fra 31.12.2011.

Lovbestemmelsene om virksomhetsstyring, kapitaldekning og likviditetsstyring i finansieringsvirksomhetsloven og verdipapirhandelloven gir overordnede rammer. De mer detaljerte bestemmelsene er gitt i kapitalkravsforskriften, verdipapirforskriften, forskrifter om beregning av ansvarlig kapital, store engasjementer, forsvarlig likviditetsstyring, konsoliderte soliditetsregler, risikostyring og internkontroll, godtgjørelse i finansinstitusjoner, kapitalberegning (for forvaltningsselskap for verdipapirfond), samt egne rapporteringsforskrifter for store engasjementer og for kapitaldekning.

1.1.2 Basel III

Baselkomitéen (the Basel Committee on Banking Supervision) la 16. desember 2010³ fram nye kapital- og likviditetsstandarder for banknæringen, "Basel III", som blant annet innebærer:

- Skjerpede krav til *ansvarlig kapital*: Innretningen med et skille mellom *kjernekapital*⁴, som skal ta tap ved løpende drift, og *tilleggs kapital* videreføres, men tilleggs kapitalen skal nå ta tap "at the point of non viability" dersom myndighetene mener dette er nødvendig for å unngå avvikling. Det stilles også strengere kvalitative krav til kjernekapitalen generelt og *den rene kjernekapitalen* spesielt. Minstekravet til ansvarlig kapital på 8 % av beregningsgrunnlaget suppleres med eksplisitte minstekrav til både *ren kjernekapital* og *kjernekapital* på hhv. 4,5 og 6 %.
- For å dempe virkningen av økonomiske og finansielle sjokk innføres krav om to *kapitalbuffer*; en kapitalbevaringsbuffer som skal kunne dekke tap og sikre at kapitalen ikke faller under minimumskravet i kraftige nedgangsperioder og en motsyklisk buffer som skal beskytte bankene mot ekstra store tap som kan oppstå som følge av perioder med sterk kredittvekst. Kapitalbevaringsbufferen skal tilsvare 2,5 prosent av beregningsgrunnlaget. Den motsykliske bufferen skal i utgangspunktet ligge i intervallet 0 til 2,5 prosent. Banker som opererer med mindre ren kjernekapital enn summen av minimumskravet og bufferkravene vil få restriksjoner på sin utbyttepolitikk, bonusutbetalinger og tilbakekjøp av aksjer.
- Krav til *uvektet kapitalandel* ("leverage ratio") som et supplement til de risikovektede minstekravene: Dette kravet er ikke endelig utformet, men det er foreslått at kjernekapitalen skal utgjøre minst 3 % av et eksponeringsmål som omfatter eiendelsposter og ikke-balanseførte poster.

² 2006/48/EC og 2006/49/EC

³ Revidert versjon lagt fram i juni 2011

⁴ Ren kjernekapital ("Common Equity Tier 1") består av innskutt og opptjent egenkapital, mens kjernekapital ("Tier 1") består av ren kjernekapital og hybridkapital.

- Kvantitative *likviditetskrav* knyttet til indikatorene liquidity coverage ratio (LCR) og net stable funding ratio (NSFR). LCR måler størrelsen på foretakets likvide aktiva i forhold til netto likviditetsbehov i en stressituasjon 30 dager fram i tid. NSFR måler forholdet mellom tilgjengelige og nødvendig stabil finansiering over en 1-årsperiode.

Overgangsordningene for kapital- og bufferkravene er oppsummert i Tabell 1. Baselkomiteén tar sikte på å innføre minstekrav til LCR fra 1. januar 2015 og NSFR og uvektet kapitalandel fra 1. januar 2018.

(1. januar)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ren kjernekapital	3,5 %	4 %	4,5 %	4,5 %	4,5 %	4,5 %	4,5 %
kjernekapital	4,5 %	5,5 %	6 %	6 %	6 %	6 %	6 %
ansvarlig kapital	8 %	8 %	8 %	8 %	8 %	8 %	8 %
bevaringsbuffer				0,625 %	1,25 %	1,875 %	2,5 %
motsyklisk buffer	følger bevaringsbuffer, men kan forseres i enkeltland med sterk kredittvekst						

Tabell 1: Innfasing av kapitalbestemmelsene i Basel III, i tillegg kommer utfasing av instrumenter som ikke møter de nye kravene til hybrid- og tilleggskapital fram til utgangen av 2021

1.1.3 CRD IV

Europakommisjonen publiserte 20. juli forslag til nytt regelverk for kredittinstitusjoner og verdipapirforetak, "CRD IV". I tillegg til å gjennomføre Basel III innebærer forslaget en fullharmonisering av regelverket ("single rule book") der nasjonale myndigheters muligheter til å stille strengere krav nasjonalt begrenses. CRD IV representerer en fullstendig omstrukturering av regelverket ved at kapitaldekningsdirektivene for kredittinstitusjoner og verdipapirforetak (2006/48 og -49) erstattes av en forordning og et direktiv. *Forordningen* retter seg mot institusjonene direkte og inneholder Basel II og -III-kravene til ansvarlig kapital, likviditet og offentliggjøring av finansiell informasjon (pilar 3), samt bestemmelser om store engasjementer. *Direktivet* gir generelle virksomhetsregler for institusjonene, herunder bestemmelser om intern risiko- og kapitalvurdering (ICAAP i pilar 2) og virksomhetsstyring. Direktivet regulerer også myndighetenes tilsynspraksis og sanksjonsmuligheter knyttet til blant annet vurderingen av institusjonenes risiko- og kapitalvurderingsprosess i pilar 2, og forholdet mellom tilsynsmyndigheter i hjemland og vertsland. Bestemmelsene om kapitalbuffer er også plassert i direktivet.

I likhet med Basel III skal CRD IV tre i kraft 1. januar 2013, med de samme overgangsbestemmelsene som Basel III. Intensjonen om å innføre kravene til likviditetsindikatorene LCR og NSFR fra 2015 og 2018, og minstekrav til uvektet kapitalandel fra 2018 er uttrykt i fortalen til forordningen. Overgangsbestemmelsene knyttet til disse kravene er utformet slik at Kommisjonen har myndighet til selv å utforme LCR-kravet, og forutsettes å fremme regelendringer for innføring av minstekrav til NSFR og uvektet kapitalandel for Europaparlamentet og Rådet for Den europeiske union innen utgangen av 2016. Kommisjonen skal basere sine vurderinger på rapportering fra EUs banktilsynsmyndighet (EBA).

Kommisjonen foreslår å videreføre overgangsregelen om at kapitalkravet for institusjoner som benytter interne modeller for kreditt- og/eller operasjonell risiko (IRB- og AMA-metode) må være minst 80 % av minstekravet etter Basel I, "Basel I-gulvet", til utgangen av 2015.

Direktivet og forordningen skal vedtas i Europaparlamentet og Rådet for Den europeiske union, og det antas at dette vil skje i løpet av 2012. Eventuelle endringer som følger av denne behandlingen antas ikke å påvirke de norske *lovbestemmelsene* da disse foreslås utformet svært generelt, men bestemmelsene om egenkapitalbevis må vurderes nærmere når forordningen er vedtatt.

Nasjonale valg

Kommisjonen har åpnet for at nasjonale myndigheter kan unnta følgende områder fra fullharmoniseringen av makroregulatoriske hensyn:

- *engasjementer med pantesikkerhet i eiendom*: Tilsynsmyndighetene har anledning til å sette høyere risikovekter enn 35 og 50 % for engasjementer sikret med hhv. bolig- og næringsseiendom og strengere krav til belåningsgrad, under standardmetoden for kredittrisiko. Kravene vil også gjelde for utenlandske institusjoners utlån i landet.
- *motsyklisk kapitalbuffer*: Nivået skal fastsettes på nasjonalt nivå etter retningslinjer fra det europeiske systemrisikorådet og skal gjelde alle utlån til kunder i det aktuelle landet (gjensidighet). Det er adgang til å sette nasjonal buffer over 2,5 % i spesielle tilfeller, men da har ikke andre lands tilsyn plikt til å pålegge egne institusjoner å benytte dette høyere nivået.
- *Pilar 2* er noe utvidet, slik at tilsynsmyndighetene skal vurdere risikoen som institusjonen representerer for hele det finansielle systemet, og vil ha anledning til å gjøre vurderingene gjeldende for grupper av institusjoner.

Finanstilsynet legger til grunn av disse områdene vil bli regulert i forskrifter, og legger ikke opp til noen diskusjon om nasjonale valg i dette høringsnotatet.

Fullharmoniseringen vil ikke begrense enkeltlands muligheter til å innføre Basel III-kravene raskere enn overgangsordningene stipulerer. Det er imidlertid noe usikkerhet knyttet til adgangen til forsert innføring av bufferkravene, som skal fases inn f.o.m. 2016, ettersom overgangsbestemmelsene ikke gir noen nasjonale valg bortsett fra en begrenset adgang til raskere innføring av motsyklisk buffer dersom dette kan begrunnes med sterk kredittvekst.

Finanstilsynet legger til grunn at overgangsbestemmelser fastsettes i forskrift og tar i denne omgang ikke stilling til førtidig innføring. Førtidig innføring og strengere kapitalkrav diskuteres både på nordisk ministernivå og mellom tilsynsmyndighetene.

1.1.4 Effekt for norske institusjoner

De kvalitative og kvantitative minstekravene til *ren kjernekapital* vil ikke bli vesentlig strengere enn de er etter dagens norske regelverk og tilsynspraksis. Bufferkrav og eventuelle tilleggskrav under pilar 2 innebærer imidlertid at flere banker må styrke kapitalen i årene som kommer. Beregningsstudier viser at norske banker gjennomgående har tilstrekkelig ren kjernekapital til å dekke minstekravene til ren kjernekapital og bevaringsbuffer, men ikke nødvendigvis tilstrekkelig til å møte motsykliske bufferkrav eller tilleggskrav under pilar 2. Hybrid- og tilleggskapital utstedt av norske institusjoner har insentiver til innløsning som ikke er forenlig med de nye reglene, og må derfor erstattes av kapital med høyere kvalitet. Et uvektet kapitalkrav kan by på en utfordring for institusjoner som spesialiserte seg på lån til lavrisikosegmenter. Lite markert for norske statsobligasjoner, det at store deler av OMF-markedet i Norge ikke kvalifiserer som likvide eiendeler og streng behandling av innskudd i beregningene av likviditetsbehov, innebærer at norske institusjoner har en utfordring med å møte de nye likviditetskravene generelt, og LCR-kravet spesielt.

1.2 Strukturen på CRD IV

1.2.1 Direktivet

Kommisjonens forslag til direktiv har 154 artikler med bestemmelser innen følgende hovedområder:

- konsesjonsbestemmelser
- bestemmelser om adgangen til å drive virksomhet i EØS-området, herunder forholdet mellom tilsynsmyndighetene i hjemland og vertsland
- tilsynsmyndighetenes virksomhet og sanksjonsmuligheter
- virksomhetsstyring i institusjonene
- krav til kapitalbuffer

Kravene til virksomhetsstyring er plassert i samme del som bestemmelsene om tilsynsmyndighetenes virksomhet ("Title VII Prudential supervision") og er utformet som bestemmelser om at tilsynsmyndighetene skal påse at institusjonene oppfyller kravene til generell virksomhetsstyring og styring av ulike typer risiko. Denne delen omfatter også kapitalbuffere.

1.2.2 Forordningen

Kommisjonens forslag til forordning har 488 artikler fordelt på følgende hovedområder:

- ansvarlig kapital (del 2: "Own Funds")
- kapitalkrav (del 3: "Minimum Capital Requirements")
- store engasjementer (del 4: "Large Exposures")
- verdipapirisering (del 5: "Exposures to Transferred Credit Risk")
- likviditet (del 6: "Liquidity")
- uvektet kapitalandel (del 7: "Leverage")
- offentliggjøring av finansiell informasjon (del 8: "Disclosure by Institutions")

1.2.3 Tekniske standarder og retningslinjer

Forslagene til direktiv og forordning innebærer at Kommisjonen får myndighet til å vedta *bindende tekniske standarder* på en rekke områder for å sikre harmonisert praktisering av regelverket. Standardene vil vedtas etter de alminnelige prosedyrene for direktiver og forordninger og tas inn i EØS-avtalen som sådan. Disse standardene skal hovedsakelig baseres på forslag som EBA skal legge fram innen gitte tidsfrister. Bare i forordningen er det identifisert mer enn 50 områder hvor EBA skal foreslå tekniske standarder. Dette gjelder blant annet på en rekke bestemmelser om ansvarlig kapital (se eksempler i punkt 2.1), konsolidering (se eksempler i kapittel 5), bruk av ratingbyråer, myndighetenes vurdering av institusjonenes risikonivå og kapitalbehov, bruk av interne modeller og estimering av risikoparametere.

EBA skal også utvikle retningslinjer på enkelte områder. Disse vil ikke være juridisk bindende, men nasjonale tilsynsmyndigheter vil være "moralisk forpliktet" til å ta hensyn til dem.

1.3 Gjennomføring i norsk rett

Finanstilsynet foreslår å videreføre dagens struktur der det overordnede rammeverket gis i loven, mens de fleste detaljerte bestemmelser og overgangsbestemmelser gis i forskrift. I tråd med det internasjonale regelverket foreslås imidlertid noe mer detaljerte kapitalkrav i loven.

Finansieringsvirksomhetsloven og **verdipapirhandeloven** må ha bestemmelser som gir departementet hjemmel for å gi nærmere regler om

- kvantitative minstekrav til ren kjernekapital og kjernekapital (i tillegg til dagens minstekrav til ansvarlig kapital)
- krav til kapitalbevarings- og motsyklisk buffer
- krav til likviditetsindikatorene, Liquidity Coverage Ratio (LCR) og Net Stable Funding Ratio (NSFR)
- uvektet kapitalandel

Det er også behov for enkelte endringer i **konsolideringsreglene** og **sikringsloven** og unntak fra en bestemmelse i **aksjelovene**.

Endringsforslagene er utformet slik at de kan innpasses både i dagens lovverk og banklovkommisjonens forslag til ny finansforetakslov.

Finanstilsynet legger til grunn at forordningen, i tråd med den praksis Justisdepartementet har lagt til grunn, må gjennomføres ved henvisning i forskrift (inkorporasjon). Forskriftshenvisningen må suppleres med ytterligere bestemmelser der det er nasjonale valg eller behov for presiseringer. Direktivbestemmelsene må gjennomføres i forskrift. Bindende tekniske standarder vil hovedsakelig bli gjennomført som forskriftsbestemmelser. Gjeldende norske bestemmelser på områder som vil bli omfattet av de tekniske standardene bør oppheves først når de bindende tekniske standardene trer i

kraft. Det vil også være behov for en veiledning med en samlet fremstilling av forordningen og ytterligere retningslinjer, herunder tekniske standarder og retningslinjer fra EBA som ikke blir reflektert i forskrift.

Finanstilsynet legger til grunn at lovendringene vil vedtas i løpet av 1. halvår 2012. Finanstilsynets forslag til forskriftsendringer er planlagt oversendt departementet i løpet av våren 2012. Forutsatt at forskriftene fastsettes i løpet av 2. halvår 2012 tar Finanstilsynet sikte på å publisere veiledningen til forskriftene i løpet av 2. halvår 2012.

1.4 Banklovkommisjonens forslag til ny finansforetakslov

Banklovkommisjonen har søkt å innarbeide Basel III i sitt forslag til samlet finansforetakslov. Det er foreslått svært detaljerte kapitalbestemmelser i loven og forskriftshjemler for å fastsette likviditets- og bufferkrav, krav til uvektet kapitalandel og tilleggskrav for systemviktige institusjoner.

Bestemmelsene om ansvarlig kapital er på en rekke områder ikke i overensstemmelse med forslaget til forordning. Videre har enkelte av bestemmelsene etter Finanstilsynets vurdering et lite hensiktsmessig detaljeringsnivå og berører dessuten i enkelte tilfeller forhold som skal reguleres i kommende tekniske standarder. Banklovkommisjonens forslag gjennomfører heller ikke de nye kvantitative minstekravene til ren kjernekapital og kjernekapital.

Finanstilsynet er, som det er gitt uttrykk for i høringsuttalelsen til Banklovkommisjonens utredning om ny finanslovgivning, av den oppfatning at det bør vurderes å skille mellom forsikring og finansieringsvirksomhet i en ny lovstruktur. Dette gjenspeiles i lovforslag og i forslag til endringer i eksisterende lovgivning som følger av dette høringsnotatet.

Banklovkommisjonens forslag til finansforetakslov gjelder ikke for verdipapirforetak, slik at de foreslåtte endringene i verdipapirhandelloven bør gjennomføres uavhengig av behandlingen av Banklovkommisjonens forslag. En nærmere omtale av Banklovkommisjonens forslag og endringer Finanstilsynet mener er nødvendige eller hensiktsmessige for å gjennomføre CRD IV gis i kapittel 7.

1.5 Nærmere om høringsnotatet

Inndelingen i kapitler er basert på hovedområdene der Finanstilsynet vurderer at det er behov for lovendringer: kapitalkrav (kapittel 2), herunder bestemmelser om de ulike formene for ansvarlig kapital og minstekrav til disse, samt krav til buffere og uvektet kapitalandel, likviditetskrav (kapittel 3), pilar 2 og virksomhetsstyring (kapittel 4) og konsolidering (kapittel 5) og forhold som berører verdipapirforetak spesielt (kapittel 6).

Nærmere omtale av Banklovkommisjonens forslag gis i kapittel 7. Merknadene til de foreslåtte endringene i gjeldende lovverk gis i kapittel 8, mens forslag til endringslov fremgår av kapittel 9.

Når det henvises til artikler i eller deler av "forordning" og "direktiv" siktes det til Kommisjonens forslag til forordning og direktiv, med mindre annet er presisert.

2 Krav til ansvarlig kapital

2.1 Bestemmelser om ansvarlig kapital

EØS-rett

Del 1 i forordningen omhandler ansvarlig kapital, som består av ren kjernekapital (artikkel 24 til 28), annen kjernekapital (artikkel 48 til 52) og tilleggskapital (artikkel 59 til 62). Videre er det bestemmelser om fradragene som skal gjøres i henholdsvis ren kjernekapital (artikkel 33 til 46), i annen kjernekapital (artikkel 53 til 57) og i tilleggskapitalen (artikkel 63 til 67).

Bestemmelsene om ansvarlig kapital er detaljerte og angir kvalitetskrav som skal være oppfylt for at instrumentene skal kunne medregnes som henholdsvis ren kjernekapital, annen kjernekapital eller tilleggskapital. I tillegg til kravene som følger av forordningen skal Kommisjonen fastsette en rekke bindende tekniske standarder til bestemmelsene om ansvarlig kapital. De bindende tekniske standardene skal blant annet gi nærmere regler om nedskrivning av hybridkapital (herunder fondsobligasjonskapital), om egenskaper ved instrumentene som kan hindre rekapitalisering og om indirekte finansiering av kjøp av ansvarlig kapital. EBA skal oversende Kommisjonen forslag til bindende tekniske standarder innen 1. januar 2013.

Gjeldende rett

Bestemmelsene om ansvarlig kapital i gjeldende kapitalkravsdirektiv er gjennomført i norsk rett ved bestemmelser i finansieringsvirksomhetsloven § 2-9a åttende ledd bokstav a), verdipapirhandelloven § 9-15 tiende ledd nr. 1 og forskrift om beregning av ansvarlig kapital. Forskriften ble endret ved årsskiftet 2010/2011 for å gjennomføre endringene i direktivbestemmelsene om ansvarlig kapital for kredittinstitusjoner og verdipapirforetak (CRD II).

Finanstilsynets vurderinger

Generelt

Det er i utgangspunktet ikke behov for andre bestemmelser i lovs form om hva den ansvarlige kapitalen kan bestå av, enn fullmaktsbestemmelsene i finansieringsvirksomhetsloven § 2-9a, åttende ledd bokstav a) og verdipapirhandelloven § 9-15 tiende ledd nr. 1. Dersom minstekravene til de ulike formene for ansvarlig kapital tallfestes i lov (jf. punkt 2.2), kan det likevel være ønskelig at lovbestemmelsen også definerer disse. Usikkerheten vedrørende de nærmere bestemmelsene om ansvarlig kapital, både den politiske behandlingen av forslaget til forordning og det forholdet at flere av de nærmere bestemmelsene først vil bli fastsatt gjennom bindende tekniske standarder, gjør imidlertid at nye lovbestemmelser bør være av overordnet karakter.

Finanstilsynet foreslår en lovbestemmelse om sammensetningen av den ansvarlige kapitalen som definerer ren kjernekapital, angir på overordnet nivå hvilke utstedte instrumenter som kan godkjennes som henholdsvis annen kjernekapital og tilleggskapital og gir departementet hjemmel til å fastsette nærmere regler i forskrift. Det vises til forslag til finansieringsvirksomhetsloven § 2-9a og verdipapirhandelloven § 9-14a i kapittel 9. Kvaliteten på instrumentene beskrives ved prioritetsrekkefølge, løpetid, fleksibilitet med hensyn til å utbetale rente og evne til å dekke tap ved løpende drift. De nærmere kravene vil følge av forordningen som gjennomføres i forskrift og av de bindende tekniske standardene når disse er fastsatt.

Finanstilsynet legger til grunn at det ved innføring av en ny bestemmelse om ansvarlig kapital i finansieringsvirksomhetsloven § 2-9a ikke vil være behov for bestemmelsene i §§ 2b-4 og 2b-5 i finansieringsvirksomhetsloven om fondsobligasjonskapital og ansvarlig lånekapital.

Forordningen forutsetter et unntak fra aksjelovens 5-årsfrist for konvertering av ansvarlig kapital til ren kjernekapital etter generalforsamlingsvedtak. Det er også behov for en endring av bestemmelsen om nedskrivning av ansvarlig lånekapital i banksikringsloven § 3-6. Det kan videre være behov for

visse tilpasninger i gjeldende bestemmelser om egenkapitalbevis, men behovet for endringer avhenger av den politiske behandlingen av forordningen. Finanstilsynet foreslår derfor ikke nå lovendringer som gjelder egenkapitalbevis spesielt.

5-årsfrist for konvertering etter generalforsamlingsvedtak

Etter allmennaksjeloven/aksjeloven § 11-2 gjelder en 5-årsfrist for konvertering av konvertible obligasjoner etter generalforsamlingsvedtak. Denne bestemmelsen må fravikes i de tilfellene konvertering er nødvendig for å oppfylle kravene til tapsmekanisme for ansvarlig kapital, jf. blant annet forordningens artikkel 49 nr. 1(n) og artikkel 51 (b).

Banklovkommisjonen har foreslått en bestemmelse i ny finansforetakslov § 10-12 om at finansforetak kan utstede fondsobligasjoner med vilkår om at fondsobligasjonene uten nytt vedtak av generalforsamlingen skal kunne konverteres til aksjer eller egenkapitalbevis dersom det har inntrådt bestemte former for soliditetssvikt i foretaket, eller Finanstilsynet, for å sikre foretakets soliditet og videreføring av virksomheten, har gitt foretaket pålegg om slik konvertering. Finanstilsynet støtter forslaget, men mener bestemmelsen bør utformes slik at den ikke bare gjelder fondsobligasjoner, men alle former for ansvarlig kapital som er omfattet av bestemmelser om konvertering som en mulig tapsmekanisme. Bestemmelsen foreslås tatt inn i finansieringsvirksomhetsloven som ny § 2b-7 forutsatt at §§ 2b-4 og 2b-5 oppheves.

Tilsvarende bestemmelse, tilpasset at verdipapirforetak som ikke er kredittinstitusjon ikke kan utstede egenkapitalbevis, foreslås tatt inn i verdipapirhandelloven i ny § 9-14b.

Egenkapitalbevis

Etter CRD II og gjeldende retningslinjer⁵ er gjensidige foreninger, kooperative banker og lignende institusjoner unntatt fra flere av de 10 kriteriene for ren kjernekapital gitt i retningslinjene. Nesten alle unntakene er med i forordningsteksten, men det er ikke lenger unntak fra bestemmelsen om dekning av løpende tap, som er formulert slik at kapitalen må kunne dekke det første tapet og den forholdsmessig største delen av tap sammenlignet med alle andre kapitalinstrumenter utstedt av institusjonen, jf. forordningen artikkel 26 nr. 1(i).

Prioritetsrekkefølgen for egenkapitalgruppene i sparebanker som har utstedt egenkapitalbevis (eierandelskapital), fremgår av finansieringsvirksomhetsloven § 2b-20. Det følger av bestemmelsen at underskudd først skal dekkes inn forholdsmessig av grunnfondskapitalen, herunder gavefondet, og den eierandelskapital som overstiger vedtektsfestet eierandelskapital, dvs. opptjent eierandelskapital og utjevningsfondet (såkalt førsterisikokapital). Den del av underskuddet som ikke dekkes av førsterisikokapitalen skal deretter dekkes inn ved forholdsmessig overføring fra overkursfondet og kompensasjonsfondet. Gjenværende underskudd skal dekkes inn gjennom nedsettelse av vedtektsfestet eierandelskapital etter reglene i § 2b-22.

Alle sparebankene med egenkapitalbevis har utjevningsfond, og egenkapitalbeviset som instrument kan da sies å dekke det første tapet ved at utjevningsfondet benyttes. De fleste bankene har relativt små beløp i utjevningsfondet. Dersom annen kjernekapital skal kunne skrives ned forholdsmessig med gjenværende ren kjernekapital når den rene kjernekapitaldekningen faller under gitte nivåer, vil prioritetsrekkefølgen for de ulike formene for eierandelskapital kunne gjøre at annen kjernekapital dekker en forholdsmessig større del av tapet enn vedtektsfestet eierandelskapital, utjevningsfondet og overkursfondet samlet. Vedtektsfestet eierandelskapital vil da ikke kunne regnes som ren kjernekapital med mindre prioritetsrekkefølgen endres slik at vedtektsfestet eierandelskapital ikke lenger har bedre prioritet enn utjevningsfondet. Alternativt kan bankene gis mulighet til å sette ned vedtektsfestet eierandelskapital og avsette til utjevningsfondet slik at det sikres at vedtektsfestet eierandelskapital, overkursfondet og utjevningsfondet samlet vil dekke en forholdsmessig større andel av konstaterte tap enn annen kjernekapital ved alle nivåer for konstatert tap som ikke innebærer at hele kjernekapitalen er tapt.

⁵ CEBS sine retningslinjer 14. juni 2010 vedrørende instrumenter omfattet av artikkel 57 (a) (ren kjernekapital) i direktiv 2006/48/EU.

Den politiske behandlingen av forordningen i EU kan føre til at det nevnte unntaket videreføres. Behovet for endringer i reglene om egenkapitalbevis, vil derfor først bli klart når forordningen er endelig vedtatt.

Endring i banksikringsloven § 3-6

Det følger av forordningens fortale, punkt 27, og pressemelding fra Baselkomitéen 13. januar 2011, at alle instrumenter som inngår i annen kjernekapital og tilleggskapital må kunne nedskrives med endelig virkning eller konverteres til ren kjernekapital når myndighetene vurderer dette som nødvendig for å unngå at institusjonen avvikles ("at the point of non-viability"). Forordningens bestemmelser om ansvarlig kapital inneholder ikke nærmere vilkår om slik nedskrivning eller konvertering. Det antas at dette har sammenheng med at de nærmere bestemmelsene om nedskrivning eller konvertering for å unngå avvikling vil følge av det krisehåndteringsregelverket som det forventes at Kommisjonen vil legge frem høsten 2011.

Anbefalingen fra Baselkomitéen kom, etter det Finanstilsynet kjenner til, for å unngå at systemviktige banker ekspanderer ved hjelp av ansvarlige lån som markedet ikke regner med vil kunne bli belastet med tap, fordi institusjonen i en krisesituasjon vil bli reddet av myndighetene. Formålet med den nye bestemmelsen er videre å redusere behovet for at myndighetene må gå inn med ny ansvarlig kapital i institusjoner med soliditetssvikt.

Etter banksikringsloven § 3-6 skal ansvarlig lånekapital kunne nedskrives hvis en vesentlig del av den ansvarlige lånekapitalen er tapt. Finanstilsynet legger til grunn at denne bestemmelsen ikke gir myndighetene tilstrekkelig handlingsrom til å kreve nedskrivning eller konvertering for å unngå avvikling, siden det er sannsynlig at myndighetene må gripe inn på et tidligere tidspunkt for å unngå at en bank avvikles. Ved å konvertere ansvarlig lånekapital til aksjekapital⁶ som del av en kriseløsning, vil det være mindre behov for at myndighetene må gå inn med ny aksjekapital. Finanstilsynet går ut fra at en slik konvertering av ansvarlig lånekapital til aksjekapital kan skje etter at tapene er skrevet ned mot aksjonærenes kapital.

Det følger av banksikringsloven § 3-6 at bestemmelsene i § 3-5 første og annet ledd om nedskrivning av aksjekapital og egenkapitalbeviskapital etter vedtak i generalforsamlingen gjøres tilsvarende gjeldende for ansvarlig lånekapital. Finanstilsynet mener vedtak om nedskrivning av ansvarlig lånekapital, som vil føre til en tilsvarende økning av den rene kjernekapitalen, ikke bør treffes av generalforsamlingen som representerer aksjonærenes interesser. Tilsvarende bør ikke vedtak om konvertering av ansvarlig lånekapital, som innebærer en utvanning av aksjonærene, kunne hindres av generalforsamlingen. Ifølge Baselkomitéen er det myndighetene som skal treffe vedtak om nedskrivning eller konvertering. Bestemmelsen i § 3-6 bør derfor også endres slik at det er myndighetene som skal treffe vedtaket.

Finanstilsynet foreslår at bestemmelsen i banksikringsloven § 3-6 gjøres gjeldende både for instrumenter som inngår i annen kjernekapital og tilleggskapital. Annen kjernekapital vil likevel vanligvis bli konvertert eller skrevet ned på et tidligere tidspunkt siden annen kjernekapital etter forordningsforslaget skal kunne skrives ned eller konverteres dersom egenkapitaldekningen kommer under 5,125 %.

Endringen av banksikringsloven innebærer en innskjerping av reglene som vil ha betydning for rettighetene til investorene i ansvarlig lånekapital. Bestemmelsen kan derfor ikke gjøres gjeldende for ansvarlige lån som er utstedt før bestemmelsen trer i kraft med mindre det er tatt inn vilkår i låneavtalene om konvertering eller nedskrivning i tråd med bestemmelsen. Det må fastsettes overgangsregler som ivaretar dette.

Finanstilsynet legger til grunn at det er en mulighet for at det ikke vil bli innført tilsvarende krav om nedskrivning eller konvertering av ansvarlig lånekapital utstedt av forsikringsselskaper. Det pågår fortsatt en prosess i EU for å få til en nærmere harmonisering av reglene for ansvarlig kapital for banker og forsikringsselskaper. Dersom det ikke blir anledning til å gjøre krav om nedskrivning eller

⁶ Egenkapitalbeviskapital i institusjon som ikke er organisert som aksjeselskap.

konvertering for å unngå avvikling gjeldende for ansvarlig lånekapital utstedt av forsikringsselskaper, må det tas hensyn til dette ved endringen av bestemmelsen. Ettersom det også kan komme mer detaljerte bestemmelser i tilknytning til reglene om nedskrivning eller konvertering av kapital som del av EUs krisehåndteringsregelverk, bør departementet gis hjemmel for å fastsette nærmere regler.

2.2 Kvantitative minstekrav (pilar 1)

EØS-rett

Etter forordningens artikkel 87 skal ren kjernekapital, kjernekapital og ansvarlig kapital utgjøre hhv. 4,5 %, 6 % og 8 % av samlet beregningsgrunnlag for kredittrisiko, operasjonell risiko, markedsrisiko, oppgjørssisiko og "credit valuation adjustment risk". Sistnevnte representerer en skjerpelse av kapitalkravet for motpartsrisiko for derivater og skal avdekke risikoen for svekket kredittverdighet hos motparten.

Nevnte artikkel 87 innleder del 3 i forordningen. Denne delen inneholder bestemmelser om beregningsgrunnlaget for kredittrisiko (Title II), operasjonell risiko (Title III), markedsrisiko (Title IV), oppgjørssisiko (Title V) og "credit valuation adjustment risk" (Title VI).

Overgangsbestemmelsene i artikkel 448 innebærer at nasjonale myndigheter kan fastsette minstekrav til ren kjernekapital og kjernekapital på hhv. 3,5 % og 4 % i 2013 og 4 % og 4,5 % i 2014.

Artikkel 476 viderefører overgangsregelen som begrenser reduksjonen i kapitalkravet for institusjoner som benytter interne modeller for kreditt- og/eller operasjonell risiko (IRB- og AMA-metode), "Basel I-gulvet". Bestemmelsen angir minstekrav til en midlertidig kapitaldekning ("temporary capital ratio") beregnet etter gitte regler (anneks IV) som skal gjelde ut 2015.

Gjeldende rett

Gjeldende regelverk setter kun minstekrav til ansvarlig kapital på 8 % av beregningsgrunnlaget (jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2-9a og verdipapirhandelloven § 9-15). Minstekravene til ren kjernekapital og kjernekapital framkommer implisitt gjennom øvre grenser for medregning av tilleggskapital i den ansvarlige kapitalen og hybridkapital i kjernekapitalen (jf. § 9 i beregningsforskriften).

Gjeldende lovbestemmelser gir overordnede beskrivelser av beregningsgrunnlagene for kredittrisiko, markedsrisiko (som inkluderer oppgjørssisiko) og operasjonell risiko, med vekt på hvilke metoder som kan benyttes for å beregne kapitalkravet. Detaljerte bestemmelser om beregningsgrunnlaget og Basel I-gulvet er gitt i kapitalkravsforskriften.

Det er ikke kapitalkrav forbundet med "credit valuation adjustment risk" etter gjeldende rett.

Finanstilsynets vurderinger

Finanstilsynet foreslår at minstekravene til ren kjernekapital og kjernekapital i likhet med gjeldende minstekrav til ansvarlig kapital fastsettes i finansieringsvirksomhetsloven og verdipapirhandelloven. De nye kravene er foreslått gjennomført i finansieringsvirksomhetsloven i § 2-9b og verdipapirhandelloven § 9-15 første ledd.

Ettersom "credit valuation adjustment risk" kan betraktes som en form for motpartsrisiko som i dag omfattes av bestemmelsene om kreditt- og markedsrisiko, er det ikke nødvendig med noen ny lovbestemmelse for å pålegge kapitalkrav for denne type risiko.

2.3 Kapitalbuffere

EØS-rett

Direktivets krav til kapitalbuffere, bevaringsbuffer og motsyklisk buffer, er verken tradisjonelle pilar 1-krav eller pilar 2-krav. De utgjør tilsammen kravet til kapitalbuffer i form av ren kjernekapital, som skal holdes av alle institusjonene i tillegg til kravene under pilar 1 (jf. artikkel 123 nr. 1 i direktivet) og

spesifiserte krav pålagt under pilar 2 (artikkel 123 nr. 2, jf. artikkel 100 som viser til artikkel 72 og 92 nr. 3).

Bufferkravet beregnes utfra beregningsgrunnlaget for kapitalkrav etter pilar 1. Bevaringsbufferen skal tilsvare 2,5 % av beregningsgrunnlaget. Det motsykliske bufferkravet skal fastsettes nasjonalt, og skal være mellom 0 og 2,5 %, men kan i spesielle tilfeller settes høyere enn 2,5 %, jf. artikkel 126. Hver institusjon skal beregne kravet til motsyklisk buffer som et vektet gjennomsnitt av satsene som gjelder i landet institusjonen har kreditteksponering, jf. artikkel 130 (såkalt resiprositet). Motsykliske bufferkrav over 2,5 % for eksponeringer i andre land, forutsetter imidlertid at hjemlandet har anerkjent vertslandets bufferfastsettelse, jf. artikkel 127 nr. 1. Bufferkravet må dekkes av ren kjernekapital som ikke er benyttet til å dekke minstekravet under pilar 1 og -2.

Direktivet gir enkelte føringer for nasjonal fastsettelse av motsyklisk buffer og presiserer at nasjonale myndigheter skal ta hensyn til utviklingen av forholdet mellom kreditt og BNP og råd fra ESRB, men gir mulighet til å ta hensyn til andre variable, jf. artikkel 126 nr. 2 og -3. Direktivet har innsnevret denne muligheten ved bl.a. å sette begrensninger i resiprositet når en nasjonalt vektlegger variable der ESRB ikke har gitt retningslinjer, jf. artikkel 126 nr. 4.

Institusjoner som opererer med mindre ren kjernekapital enn summen av minimumskravet og kravet til kapitalbuffer vil få restriksjoner på utbetaling av utbytte, tilbakekjøp av aksjer, variabel godtgjørelse mv., jf. artikkel 131. Jo større avstand det er opp til pålagt buffer, desto større andel av overskudd skal tilbakeholdes. Det er fire tilbakeholdelsesgrader (100 %, 80 %, 60 % og 40 % av overskudd). Institusjoner som ikke oppfyller bufferkravet skal utarbeide en plan for oppkapitalisering (jf. artikkel 132).

Regler om kapitalbuffer skal først tre i kraft fra 1. januar 2016, jf. artikkel 151 nr. 2 i direktivet. Det fremstår som at overgangsreglene ikke tillater innføring før dette tidspunkt, men kun en raskere opptrapping av maksimal sats for motsyklisk bufferkrav etter 1. januar 2016. Det er også tvil om adgangen til gjensidig anerkjennelse av andre lands raskere opptrapping, jf. artikkel 149 nr. 6.

Gjeldende rett

Gjeldende rett stiller ikke krav til buffere utover minstekravet til ansvarlig kapital.

Finanstilsynets vurderinger

Finanstilsynet foreslår overordnede lovbestemmelser om krav til og sammensetning av kapitalbuffer. Bestemmelser om hver enkelt institusjons beregning av krav til buffer og konsekvensene av at kravet ikke er oppfylt, bør gis i forskrift. Tilsvarende bør bestemmelser om fastsettelsen av den motsykliske bufferen i Norge og om anerkjennelse av slike krav gitt av andre lands myndigheter, gis i forskrift. Finansdepartementet har nedsatt en arbeidsgruppe med deltakere fra Norges Bank, Finanstilsynet og Finansdepartementet som skal utarbeide en rapport innen 15. desember 2011 med utkast til regler som gjennomfører reglene om bufferkapital og makroovervåking.

En generell lovbestemmelse er foreslått tatt inn i finansieringsvirksomhetsloven i § 2-9c og verdipapirhandelloven § 9-15c.

2.4 Uvektet kapitalandel

EØS-rett

Artikkel 416 og 417 i forordningen angir hvordan den uvektede kapitalandelen skal beregnes og rapporteres til myndighetene. Denne indikatoren skal vurderes under pilar 2 (jf. artikkel 85 i direktivet), og offentliggjøres under pilar 3 (jf. artikkel 436 i forordningen) fra 2015. Før minstekravet gjøres gjeldende under pilar 1 fra 1. januar 2018, skal både kapital- og eksponeringsmålet og kalibreringen vurderes (jf. artikkel 482 i forordningen).

Gjeldende rett

Det er ingen minstekrav til uvektet kapitalandel etter dagens regelverk.

Finanstilsynets vurderinger

Dagens lovbestemmelser om tilsynsmessig oppfølging og opplysningskrav (jf. gjeldende §§ 2-9b og 2-9c i finansieringsvirksomhetsloven og §§ 9-16 og 9-17 i verdipapirhandelloven) vurderes som tilstrekkelige til å inkludere uvektet kapitalandel under pilar 2 og 3, mens et minstekrav under pilar 1 bør hjemles spesifikt. Gitt usikkerheten rundt utformingen av indikatoren og minstekravet, mener Finanstilsynet det er mest hensiktsmessig å gi en generell lovhjemmel til å fastsette minstekrav til kapital i forhold til et uvektet eksponeringsmål som omfatter eiendelsposter og ikke-balanseførte poster. Bestemmelsen foreslås tatt inn i finansieringsvirksomhetsloven § 2-9d første ledd og verdipapirhandelloven § 9-15d første ledd.

2.5 Tilleggskrav for systemviktige institusjoner

Tilleggskrav for systemviktige institusjoner er foreløpig ikke inkludert i CRD IV. Baselkomitéen har i samarbeid med Financial Stability Board utarbeidet forslag til tilleggskrav for globalt systemviktige banker som skal diskuteres på G20-møtet i november 2011. I et høringsnotat publisert i sommer foreslår de at bankene klassifiseres på grunnlag av indikatorer for systemviktighet og får et påslag i kapitalkravet på opptil 3,5 prosentpoeng. Kravet er utformet som en utvidelse av kravet til bevaringsbuffer, med samme innfasing som denne, dvs. 2016-19.

I likhet med Banklovkommisjonen foreslår Finanstilsynet en generell hjemmel for å gi tilleggskrav for institusjoner "med virksomhet av vesentlig betydning for den finansielle stabilitet og finansmarkedets virkemåte". Bestemmelsen er foreslått gjennomført i finansieringsvirksomhetsloven § 2-9d annet ledd og § 9-15d annet ledd i verdipapirhandelloven. Et alternativ er å vente med å foreslå en slik hjemmel ettersom Baselkomitéens forslag ikke omfatter noen norske banker. Videre er det konkrete forslaget ikke endelig vedtatt og ikke minst er utformingen av internasjonale krav til store, grensekryssende og systemviktige institusjoner fortsatt uferdig.

3 Likviditetskrav

EØS-rett

Kravet om tilstrekkelig likviditetsdekning (LCR) er utformet som et generelt krav om at institusjonen skal ha tilstrekkelig likvide eiendeler til å dekke netto utbetalinger i en stressperiode, jf. artikkel 401 i forordningen. Rapporteringskrav knyttet til indikatorene LCR og NSFR er gitt i artikkel 403.

Nærmere bestemmelser om likvide eiendeler og kontantstrømmer som inngår i beregning og rapportering av LCR er gitt i artikkel 404-13. Bestemmelser om hva som kan betraktes som tilgjengelig stabil finansiering og hvilke eiendeler som krever stabil finansiering ved beregning og rapportering av Net Stable Funding Ratio (NSFR) er gitt i artikkel 414-15.

Intensjonen om å innføre minstekrav til indikatorene fra 2015 (LCR) og 2018 (NSFR) er uttrykt i et "explanatory memorandum" til forordningen. Kommisjonen har fullmakt til å innføre og modifisere LCR-kravet, mens et bindende minstekrav til NSFR må legges fram for Europaparlamentet og Rådet for Den europeiske union (jf. punkt 75 og 76 i forordningen og artikkelene 444 og 481 i forordningen).

Det følger av forordningen artikkel 5 nr. 4 at verdipapirforetak med begrenset tjenestespekter (jf. punkt 6.1), er unntatt fra kravene i forordning artikkelene 401 og 403 om likviditetsdekning og rapportering av likviditet.

Gjeldende rett

Krav om likviditetsstyring er gitt i finansieringsvirksomhetslovens § 2-17 og forskrift om likviditetsstyring. Gjeldende regelverk stiller ikke kvantitative likviditetskrav.

Finanstilsynets vurderinger

Gitt usikkerheten knyttet til den endelige utformingen av kravene foreslår Finanstilsynet en generell hjemmel til å gi forskriftsbestemmelser om LCR og NSFR i tråd med Banklovkomisjonens foreslåtte bestemmelser om likviditetsdekning og stabil finansiering (jf. §§ 13-5 og 13-4 i Banklovkomisjonens forslag). Bestemmelsene foreslås tatt inn i nye §§ 2-9g og 2-9f i finansieringsvirksomhetsloven og §§ 9-15e og 9-15f i verdipapirhandelloven.

Finanstilsynet mener at unntakene for verdipapirforetak med begrenset tjenestespekter bør fremgå av forskrift, og foreslår en slik hjemmel.

4 Pilar 2 og virksomhetsstyring

4.1 Krav til virksomhetsstyring i institusjonene

EØS-rett

Artikkel 72, som viderefører artikkel 123 i gjeldende direktiv, omhandler institusjonenes prosesser for å vurdere risikonivå og kapitalbehov (ICAAP).

Foruten bestemmelsene om forsvarlige styringssystemer (artikkel 73) og godtgjørelse (artikkel 74) som viderefører artikkel 22 i gjeldende direktiv⁷, har direktivet spesifikke bestemmelser om styrets ansvar og rolle (artiklene 86-87) og ytterligere bestemmelser om godtgjørelse (artiklene 74 og 88-91).

Artikkel 75 – 85 i direktivet gir bestemmelser om styring av ulike former for risiko. Artikkel 75 omhandler kriterier for styrets ansvar i risikoovervåking og kontroll. Artikkel 77 – 84 har spesifikke bestemmelser om de ulike formene for risiko og viderefører anneks V i gjeldende direktiv, mens bestemmelsen om måling og overvåking av uvektet kapitalandel i artikkel 85 er ny.

Gjeldende rett

Gjeldende regelverk består av generelle bestemmelser om virksomhetsstyring, styring og kontroll med ulike typer risiko og vurdering av kapitalbehov i finansieringsvirksomhetsloven (§§ 2-9 og 2-9b) og verdipapirhandelloven (§§ 9-11 og 9-16), med mer detaljerte bestemmelser i kapitalkravsforskriften (§ 47), forskrift om likviditetsstyring, forskrift om risikostyring og internkontroll og verdipapirforskriften.

Finanstilsynets vurderinger

Finanstilsynet mener at direktivets krav til virksomhetsstyring og styring av ulike former for risiko hovedsakelig bør gjennomføres i forskrift.

For å ivareta artikkel 75 foreslår Finanstilsynet at *styrets ansvar* for å overvåke og styre finansforetakets samlede risiko presiseres i finansieringsvirksomhetslovens virksomhetskrav, og at departementet får hjemmel til å fastsette nærmere regler for dette. Bestemmelsen er foreslått gjennomført i finansieringsvirksomhetsloven § 2-9 tredje ledd.

Finanstilsynet mener i utgangspunktet at styrets ansvar for risikoovervåking og kontroll, for verdipapirforetak som ikke er kredittinstitusjon, er tilstrekkelig regulert gjennom aksje- og allmennaksjelovens generelle bestemmelser og verdipapirhandellovens bestemmelser om verdipapirforetaks virksomhet. Av hensyn til parallellitet i regelverkene for verdipapirforetak og kredittinstitusjoner foreslås likevel tilsvarende endringer i tredje ledd i § 9-14 i verdipapirhandelloven.

Bestemmelser om godtgjørelse ble ved årsskiftet 2010/2011 tatt inn i et eget kapittel om godtgjørelse i finansieringsvirksomhetsloven (jf. §§ 2-18 til 2-22) som også er gjort gjeldende for verdipapirforetak (jf. § 9-11 syvende ledd i verdipapirhandelloven). Finanstilsynet mener imidlertid at kravet om retningslinjer og rutiner for beregning og utbetaling av resultatavhengig godtgjørelse bør inngå i lovbestemmelsene om krav til virksomheten for å bringe disse mer i tråd med artikkel 73 i direktivet. Bestemmelsene er foreslått tatt inn i finansieringsvirksomhetsloven § 2-9 tredje ledd, og nytt første punktum i verdipapirhandelloven § 9-11 syvende ledd.

4.2 Tilsynspraksis og virkemidler

EØS-rett

Artikkel 92 i direktivet viderefører artikkel 124 i gjeldende direktiv om tilsynsmyndighetenes vurdering av institusjonenes risikonivå og kapitalbehov (SREP). Tilsynsmyndighetene skal, i tillegg til

⁷ etter CRD III

å vurdere risiko for institusjonen isolert, vurdere risikoen som institusjonen representerer i forhold til det finansielle systemet generelt. Artikkel 94 viderefører annekset XI i gjeldende direktiv med tekniske kriterier for tilsynsmyndighetenes risiko- og kapitalvurderinger. Nye artikler 96 -98 har bestemmelser om tilsynsmyndighetenes inspeksjonsvirksomhet, stresstesting og løpende vurdering av godkjente modeller.

Artikkel 95 i direktivet gir anledning til å stille tilsynsmessige krav til en gruppe av institusjoner som er eksponert for eller representerer samme type risiko, basert på tilsynsmyndighetenes vurdering etter artikkel 92.

Artiklene 64 og 100 i direktivet viderefører artikkel 136 i gjeldende direktiv. Artikkel 64(a) og 100 åpner for at tilsynsmyndighetene kan pålegge institusjonene å ha en høyere ansvarlig kapital enn minstekravet etter pilar 1. Artikkel 64(b)-(j) åpner for at myndigheten kan pålegge institusjonene andre tiltak dersom de ikke oppfyller kravene i direktivet, eller er i fare for å bryte dem. Øvrige bestemmelser om tilsynsmyndighetenes sanksjonsmuligheter er gitt i artikkel 65-71.

Gjeldende rett

Finanstilsynets virksomhet og rettslige kompetanse er regulert i finanstilsynsloven. Finanstilsynets påleggskompetanse er også regulert i finansieringsvirksomhetsloven og verdipapirhandelloven, blant annet i bestemmelsene om tilsynsmessig oppfølging og retting og pålegg. Etter finansieringsvirksomhetsloven § 2 -9b tredje ledd skal Finanstilsynet se til at de institusjoner det har tilsyn med har hensiktsmessige og klare retningslinjer og rutiner, i samsvar med lov og bestemmelser gitt i medhold av lov, for vurdering, styring og kontroll av risiko og kapitalbehov. Fjerde ledd omhandler Finanstilsynets mulighet til å pålegge institusjonene å ha en høyere ansvarlig kapital enn de lovbestemte minstekrav. Finansieringsvirksomhetslovens § 2 – 9d omhandler rettinger og pålegg som Finanstilsynet kan kreve dersom institusjonen ikke overholder kravene til virksomhetsstyring, vurdering av risiko og kapitalbehov, ansvarlig kapital og offentliggjøring av finansiell informasjon. Tilsvarende bestemmelser for verdipapirforetak er gitt i verdipapirhandelloven §§ 9-16 og 9-18.

Finanstilsynets vurderinger

Pilar 2 har som formål å skape samsvar mellom risiko og kapitalbehov i institusjonene. Pilar 2 inneholder krav som favner videre enn minstekravet til kapitaldekning. Tilsynsmyndigheten kan pålegge institusjonen høyere kapitalkrav for å adressere forhold som medfører risiko i institusjonene (gjeldende § 2 -9b fjerde ledd) eller andre tiltak som reduserer risikoen (gjeldende §2 -9d). Slike pålegg er basert på tilsynsmyndighetenes vurdering av risikoen institusjonene er eksponert for og representerer for det finansielle systemet. Finanstilsynet tar i sine Pilar 2 vurderinger i stor grad et fremadskuende perspektiv og krever at institusjonene har evne til å tåle en alvorlig nedgangskonjunktur og til å hente inn ekstern kapital under vanskelige markedsforhold. Hensynet til makroøkonomiske forhold og eventuell systemrisiko er en del av dette perspektivet. Et eksplisitt krav til vurderinger av risiko knyttet til det finansielle systemet og adgang til å la vurderingene gjelde for grupper av institusjoner, kan representere en styrking av pilar 2 som virkemiddel. Bruken av pilar 2 må også sees i sammenheng med kravet om kapitalbuffere, ettersom enkelte systemmessige risikoforhold både kan reflekteres i krav om motsykliske buffere og adresseres i pilar 2

Bestemmelsene om at tilsynsmyndighetene skal vurdere risikoen som institusjonen representerer i forhold til hele det finansielle system som del av sin vurdering av institusjonenes risiko- og kapitalvurderingsprosess bør etter Finanstilsynets vurdering inngå i finansieringsvirksomhetslovens og verdipapirhandellovens bestemmelser om tilsynsmessig oppfølging. Tilsvarende bør åpningen for å stille felles tilsynsmessige krav, herunder økte kapitalkrav under pilar 2, til grupper av institusjoner fremgå av lovbestemmelsene om "retting og pålegg".

Bestemmelsene er foreslått tatt inn i finansieringsvirksomhetsloven nye §§ 2-9e tredje ledd og 2-9i annet ledd, nytt siste punktum i verdipapirhandelloven § 9-16 tredje ledd og nytt annet ledd i verdipapirhandelloven § 9-18.

5 Konsolidering

EØS-rett

Bestemmelsene om konsolidering følger av artikkel 8 til 17 i forordningen. Det er ikke gjort vesentlige endringer i forhold til gjeldende kapitalkravsdirektiv. Hovedregelen er full konsolidering av datterselskaper og forholdsmessig konsolidering av selskaper hvor institusjoner som inngår i konsern, har kapitalinteresser eller hvor selskapene er underlagt felles ledelse. Det er etter forordningen overlatt til de enkelte tilsynsmyndighetenes skjønn å bestemme om det skal tillates forholdsmessig konsolidering av datterselskaper på nærmere vilkår, og om konsolidering skal skje i andre tilfeller enn de som følger av konserntilhørighet, herunder om egenkapitalmetoden skal kunne benyttes. EBA skal etter forordningen oversende forslag til tekniske standarder til Kommisjonen innen 31. desember 2016. Disse vil ventelig innebære fellesbestemmelser, også innenfor de områdene hvor tilsynsmyndighetene nå har myndighet til å utøve skjønn.

I tillegg til bestemmelsene om konsolidering er det i forordningen artikkel 76 til 83 gitt bestemmelser om i hvilken grad aksjekapital i form av minoritetsinteresser, samt annen kjernekapital og tilleggskapital utstedt av datterselskaper, kan medregnes på konsolidert basis.

Gjeldende rett

Bestemmelsene om konsolidering i gjeldende kapitalkravsdirektiv er gjennomført i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-9 og forskrift 31. januar 2007 nr. 121 om anvendelse av soliditetsregler på konsolidert basis (konsolideringsforskriften). Bestemmelsene er strengere enn det som følger av direktivet, ved at kapitalinteresser i alle typer foretak er omfattet, og ved at soliditets- og sikkerhetskrav skal oppfylles for alle delkonsern. Videre er det i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-9 og i konsolideringsforskriften bestemmelser om avsetning av kapitaldekningsreserve i tilfeller hvor det ikke foretas konsolidering. Bestemmelsene i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-9 skal i gi hjemmel for å gjennomføre konsolideringsbestemmelsene i kapitalkravsdirektivet, forsikringsgruppedirektivet og konglomeratdirektivet.

Finanstilsynets vurdering

Bestemmelsene om konsolidering og krysseiefradrag som følger av forordningen medfører behov for enkelte endringer i reglene om konsolidering i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-9.

Bestemmelsene om kapitaldekningsreserve i § 2a-9 er strengere enn bestemmelsene om fradrag for krysseie i forordningen og fradragbestemmelsene etter Solvens II-direktivet. Det foreslås at de detaljerte bestemmelsene om kapitaldekningsreserve i § 2a-9 fjerde og femte ledd tas ut, men at det beholdes en fullmaktshjemmel for Finanstilsynet til å kunne gi pålegg om kapitaldekningsreserve.

Finanstilsynet har tidligere benyttet fullmaktshjemmelen i § 2a-9 til å gi pålegg om kapitaldekningsreserve for samarbeidsgrupperinger på sparebanksiden. Økende deler av bankenes boliglånsengasjementer overføres nå til boligkreditselskap som i noen tilfeller eies i samarbeid av mange banker med mindre eierandeler. Selv om eierandelene er små, er slike investeringer noe annet enn alminnelige porteføljeinvesteringer hvor formålet ikke er varig innflytelse. Videre kan en deltakerbank i en samarbeidsgruppe selv ved en mindre eierandel ha betydelig innflytelse gjennom samarbeidsavtalen ved at banken inngår som part på linje med de andre deltakerbankene.

Forordningen fastsetter også detaljerte bestemmelser om medregning av minoritetsinteresser og medregning av annen kjernekapital og ansvarlig lånekapital utstedt av datterselskaper på konsolidert basis. I tidligere kapitalkravsdirektiv har det bare vært en generell bestemmelse om at det ved beregningen av ansvarlig kapital på konsolidert basis, skal tas hensyn til hvor effektivt den ansvarlige kapitalen kan overføres og gjøres disponibel på tvers av foretakene i gruppen. Også for forsikringsselskaper tas det sikte på å fastsette mer utførlige bestemmelser om medregning av ansvarlig kapital utstedt av datterselskaper på konsolidert basis. Finanstilsynet vurderer det derfor som hensiktsmessig at det tas inn en generell lovbestemmelse om overførbarhet og tilgjengelighet av ansvarlig kapital innen en gruppe.

Finanstilsynet legger til grunn at det ikke er nødvendig å endre bestemmelsen i § 2a-9 første ledd om konsolideringsplikt ved kapitalinteresser i et annet foretak eller felles ledelse med et annet foretak selv om bestemmelsene om konsolidering i forordningen ikke gjelder kapitalinteresser i alle typer foretak. Det er ingen nærmere definisjon av "foretak" i § 2a-9, og det følger også av § 2a-9 at det ved forskrift kan fastsettes nærmere regler om gjennomføringen av konsolideringen. Når forordningen eller andre nærmere regler gjøres gjeldende, vil "foretak" bli begrenset til å omfatte de institusjoner som er omfattet av forordningen. Denne begrensningen i konsolideringsbestemmelsene antas å ha svært liten effekt for norske institusjoner.

Etter forordningen skal konsolideringen skje på overordnet nivå og slik at datterselskap av datterselskap også anses som datterselskap av det opprinnelige morselskapet. Det er ikke krav om at soliditets- og sikkerhetskrav skal være oppfylt også på delkonsolidert nivå, slik kravet er i gjeldende norsk regelverk. Bakgrunnen for dette kravet er at det bidrar til at kapitalen fordeles i forhold til risiko i de ulike delene av konsernet. Dette hensynet ivaretas i stor grad av de nye bestemmelsene om at overskudd⁸ av kapital i datterselskap i form av minoritetsinteresser, annen kjernekapital og ansvarlig lånekapital ikke kan medregnes på konsolidert basis. Krav om konsolidering for delkonsern følger av konsolideringsforskriften, slik at det ikke er nødvendig å endre noen lovbestemmelse dersom dette kravet bortfaller.

Konsolideringskrav for samarbeidsgrupper

Banklovkommisjonen foreslår at det for eierforetak som omfattes av lovutkastets § 3-20, alltid skal foretas forholdsmessig konsolidering uavhengig av størrelsen av de enkelte eierforetaks eierinteresser. Finanstilsynet legger til grunn at krav om forholdsmessig konsolidering kan være en hensiktsmessig måte å ivareta risikoen på for den enkelte deltakerbank som inngår i samarbeidsgrupper. En stadig større del av virksomheten i deltakerbanker i samarbeidsgrupper omfattes av samarbeidsopplegget, og dette gjelder ikke minst etter at det også er etablert boligkredittforetak innenfor grupperingene. Ved krav om konsolidering skal kapitalkravet være oppfylt etter medregning av en forholdsmessig andel av virksomheten i de finansforetak som samarbeidsopplegget omfatter, og etter eliminering av internt generert kapital.

Det følger av artikkel 16, punkt 5 i forordningen at tilsynsmyndighetene skal vurdere om, og hvordan, konsolidering skal skje ved andre kapitalinteresser eller andre kapitaltilknytninger enn konsernforhold. Etter artikkel 16, punkt 6 skal tilsynsmyndighetene bestemme om, og eventuelt hvordan, det skal foretas konsolidering i tilfeller hvor en institusjon, etter tilsynsmyndighetenes vurdering, har en betydelig innflytelse uten å ha en kapitalinteresse eller andre kapitaltilknytninger til en eller flere institusjoner. Finanstilsynet legger til grunn at de aktuelle samarbeidsgrupperingene kan omfattes av konsolideringskrav etter bestemmelsen i punkt 5 i forslaget til forordning, men at det er usikkert om de bindende tekniske standardene vil åpne for dette.

Dersom det fastsettes en bestemmelse om at alle deltakerbankene i samarbeidsgrupperingene skal foreta forholdsmessig konsolidering av finansforetak som omfattes av samarbeidet, vil det ikke være behov for å ha en bestemmelse om pålegg av kapitaldekningsreserve. Fradragsbestemmelsene som følger av forordningen gir ikke rom for skjønn, og en bestemmelse om kapitaldekningsreserve kan derfor anses i strid med forordningen. Så lenge en bestemmelse om pålegg om kapitaldekningsreserve utformes som en ren fullmaktsbestemmelse, vil den likevel kunne fungere som en reservebestemmelse, og eventuelle pålegg kan gis på pilar 2-basis. Tilsvarende kan en usikkerhet knyttet til hvordan de bindende tekniske standardene til konsolideringsbestemmelsene utformes, tale for at også en bestemmelse om forholdsmessig konsolidering fastsettes som en fullmaktshjemmel.

Bestemmelsen i § 2a-9 gjelder alle finansinstitusjoner, og Finanstilsynet legger til grunn at det også for forsikringsselskapene, etter Solvens II-regelverket, er mer utførlige bestemmelser om tilfeller hvor konsolidering kan gjøres gjeldende, enn det som følger av bestemmelsene om kapitalinteresser og felles ledelse. Det forholdet at bestemmelsen i § 2a-9 også gjelder forsikringsselskaper, kan gjøre en

⁸ Kapital utover det som er nødvendig for å oppfylle kapitalkravet for beregningsgrunnlaget fra datterselskapet i den konsoliderte beregningen.

fullmaktsbestemmelse mer hensiktsmessig ved at det i det enkelte tilfellet kan sikres at eventuelle pålegg som gis, er i tråd med de ulike regelverkene som gjelder innenfor de ulike sektorene. Det vises også til at Banklovkommisjonen har foreslått en tilføyelse i siste ledd i konsolideringsbestemmelsen om at det kan fastsettes særlige regler for forsikringskonsern, som er begrunnet med at Solvens II inneholder meget utførlige bestemmelser om forsikringsgrupper.

Finanstilsynet tilrår at den foreslåtte bestemmelsen utformes som en fullmaktsbestemmelse som, foruten å hensynta usikkerhet knyttet til fremtidig EØS-regelverk, vil gjøre det mulig å innrette anvendelsen av bestemmelsen slik at den ikke automatisk omfatter alle soliditets- og sikkerhetskrav.

Konsolideringsbestemmelser for verdipapirforetak

Finanstilsynet kan ikke se at det er behov for endring av verdipapirhandellovens bestemmelser om konsolidering for verdipapirforetak for å gjennomføre CRD IV i norsk rett. Verdipapirforetak er ikke omfattet av bestemmelser om kapitaldekningsreserve for mindre eierandeler i andre institusjoner på samme måte som kredittinstitusjoner. Reglene om samarbeidende grupper av finansforetak, jf. banklovkommisjonens forslag til finansforetakslov § 3-20, og konsolideringsplikt for slike, er en lite aktuell problemstilling for verdipapirforetak. Det vurderes derfor ikke å være behov for slik lovregulering for verdipapirforetak som ikke er kredittinstitusjon. Dersom det på et senere tidspunkt skulle foreligge behov for slik regulering, legger Finanstilsynet til grunn at slike bestemmelser mest hensiktsmessig fastsettes i forskrift. Departementet har i gjeldende verdipapirhandellov § 9-21 tredje ledd hjemmel til å fastsette nærmere regler om konsolidering. Det legges derfor til grunn at eventuelle kommende nødvendige endringer av konsolideringsbestemmelsene for verdipapirforetak kan fastsettes i forskrift.

6 Særskilt om verdipapirforetak

I dette kapittelet omtales forhold som gjelder spesielt for verdipapirforetak.

6.1 Om begrenset tjenestespekter og begrenset virksomhet

Forordningen artikkel 90 og 91 legger opp til særregler for beregning av kapitalkrav avhengig av hvilke investeringstjenester verdipapirforetakene har tillatelse til å yte og hvilken virksomhet de utfører.

Artikkel 90 omhandler verdipapirforetak som ikke har tillatelse til å yte investeringstjenestene egenhandel og plassering med risiko på egen bok, jf. MiFID vedlegg 1 del A nr. 3 og 6 (heretter omtalt som verdipapirforetak med begrenset tjenestespekter).

Artikkel 91 omhandler verdipapirforetak hvis virksomhet faller inn under en av fem underkategorier omtalt i bestemmelsen (heretter omtalt som verdipapirforetak med begrenset virksomhet). Dette vil gjelde verdipapirforetak;

- som driver egenhandel som ledd i utførelse av ordre på vegne av kunde,
- som ikke håndterer kunders midler eller verdipapirer,
- som bare handler for egen regning
- som ikke har eksterne kunder,
- hvor ansvaret for utførelsen og oppgjøret av deres transaksjoner ligger hos en oppgjørssentral og er garantert av denne.

Særbestemmelsene for verdipapirforetak med begrenset tjenestespekter eller begrenset virksomhet omtales nærmere i punkt 6.2 og 6.3.

Verdipapirhandellovens inndeling av de ulike investeringstjenestene avviker fra MiFIDs inndeling. Dette har betydning for vurderingene i de senere punktene. Ulikhetene vil derfor her kort bli omtalt.

Direktiv 2004/39/EC (MiFID) vedlegg 1 del A inneholder en liste over åtte forskjellige konsesjonspliktige investeringstjenester. Norsk verdipapirhandellov inneholder imidlertid en oppstilling over syv forskjellige konsesjonspliktige investeringstjenester (verdipapirhandelloven § 2-1 første ledd). Dette skyldes at man ved gjennomføringen av MiFID i norsk rett valgte å slå sammen to av MiFIDs investeringstjenester til én konsesjonspliktig investeringstjeneste.

I verdipapirhandelloven er MiFIDs investeringstjeneste nr. 6 (fulltegningsgaranti for finansielle instrumenter, samt plassering av finansielle instrumenter hvor foretaket tar risiko på egen bok) og MiFIDs investeringstjeneste nr. 7 (plassering av finansielle instrumenter uten at foretaket tar risiko på egen bok) slått sammen til én konsesjonspliktig investeringstjeneste (verdipapirhandelloven § 2-1 første ledd nr. 6; heretter omtalt som investeringstjenesten plassering).

6.2 Særregler om kvantitative minstekrav (pilar 1)

EØS-rett

Beregningsgrunnlaget for verdipapirforetak med begrenset tjenestespekter skal være det største beløpet av i) det samlede beregningsgrunnlaget for kredittrisiko og markedsrisiko, og ii) 25 prosent av fjorårets faste kostnader multiplisert med 12,5 (heretter omtalt som særregelen for verdipapirforetak med begrenset tjenestespekter), jf. artikkel 90.

Verdipapirforetak med begrenset virksomhet og som har et startkapitalkrav i henhold til direktivet artikkel 29, skal ha et beregningsgrunnlag som er summen av beregningsgrunnlagene for kredittrisiko,

markedsrisiko og fjorårets faste kostnader (særregelen for verdipapirforetak med begrenset virksomhet), jf. artikkel 91.

Gjeldende rett

Særregelen for verdipapirforetak med begrenset tjenestespekter er bare delvis gjennomført i norsk rett, mens særregelen for verdipapirforetak med begrenset virksomhet ikke er gjennomført.

Etter gjeldende verdipapirhandellov skal verdipapirforetak ha en ansvarlig kapital som utgjør minst åtte prosent av et samlet beregningsgrunnlag for kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko (hovedregelen). Verdipapirforetak som har tillatelse til bare å yte en eller flere av investeringstjenestene mottak og formidling (verdipapirhandelloven § 2-1 første ledd nr. 1), aktiv forvaltning (verdipapirhandelloven § 2-1 første ledd nr. 4) og investeringsrådgivning (verdipapirhandelloven § 2-1 første ledd nr. 5), er imidlertid omfattet av særregelen for verdipapirforetak med begrenset tjenestespekter i kapitalkravsforskriften § 41-2 første ledd første punktum.

Finanstilsynet har hjemmel til å gi fritak fra kapitalkrav for operasjonell risiko for verdipapirforetak med tillatelse til å yte investeringstjenestene aktiv forvaltning og investeringsrådgivning, jf. verdipapirhandelloven § 9-15 syvende ledd.

Finanstilsynets vurderinger

Gjennomføring av artikkel 90 i norsk rett innebærer at særregelen for verdipapirforetak med begrenset tjenestespekter må gjøres gjeldende for en større krets av verdipapirforetak enn hva som følger av dagens regler. Verdipapirforetak som har tillatelse til bare å yte investeringstjenestene utførelse av ordre (verdipapirhandelloven § 2-1 første ledd nr. 2) og/eller drift av multilateral handelsfasilitet (verdipapirhandelloven § 2-1 første ledd nr. 7), eventuelt i kombinasjon med en eller flere av investeringstjenestene mottak og formidling, aktiv forvaltning og investeringsrådgivning, foreslås omfattet av særregelen for verdipapirforetak med begrenset tjenestespekter.

Ingen norske verdipapirforetak har i dag tillatelse til kun å yte investeringstjenesten plassering uten risiko på egen bok. Norske verdipapirforetak som har tillatelse til å yte denne tjenesten, har etter norsk rett også automatisk tillatelse til å yte investeringstjeneste plassering med risiko på egen bok. En konsekvens av dette vil bli at verdipapirforetak som i praksis bare yter tjenesten plassering uten risiko på egen bok, likevel vil måtte følge hovedregelen for kapitaldekning.

Det er per i dag ingen norske verdipapirforetak som bare har tillatelse til å yte investeringstjenesten plassering. Det er 54 verdipapirforetak (av 150 foretak) som har tillatelse til å yte investeringstjenesten plassering sammen med én eller flere andre investeringstjenester.

Finanstilsynet legger til grunn at det i stor grad er situasjonsbetinget om et verdipapirforetak vil yte tjenesten plassering uten risiko på egen bok, eller om verdipapirforetaket må stille fulltegningsgaranti eller på annen måte ta posisjoner på egen bok og dermed ta egen risiko for gjennomføring av plasseringen, og dermed ha behov for tillatelse til å yte tjenesten plassering med risiko på egen bok.

Finanstilsynet gir per i dag ikke deltillatelser under en enkelt tillatelse. Det er heller ikke vurdert som aktuelt med erklæring fra foretak hvor det fremkommer om det yter én eller begge MiFID-tjenester som omfattes av den norske konsesjonspliktige investeringstjenesten plassering. En eventuell innføring av deltillatelser eller erklæringer fra verdipapirforetak om å benytte bare deler av en tillatelse, ville etter Finanstilsynets vurdering gi et uoversiktlig regulatorisk regime. Det norske konsesjonsregimet med totalt syv investeringstjenester – mot MiFIDs åtte investeringstjenester – er nå vel innarbeidet i Norge, og Finanstilsynet ser det ikke som et alternativ å endre dette.

Finanstilsynet finner derfor etter en samlet vurdering det riktig å opprettholde dagens konsesjonsregime med samletillatelse til plassering, og da slik at konsekvensen av dette vil bli at foretak som har tillatelse til plassering må følge hovedregelen for kapitaldekning.

Finanstilsynet vurderer det som mest hensiktsmessig at kapitalkravet på et overordnet nivå fastsettes i lov. Gjeldende særregel for verdipapirforetak i kapitalkravsforskriften § 41-2 første ledd første punktum foreslås tatt inn i verdipapirhandelloven i ny § 9-15a. Virkeområdet for nåværende særregel

for begrenset tjenestespekter foreslås utvidet, slik at også verdipapirforetak som yter investerings-tjenestene utførelse av ordre og drift av multilateral handelsfasilitet blir omfattet, forutsatt at disse ikke har tillatelse til å yte investeringstjenestene egenhandel og/eller plassering.

Særregelen om kapitalkrav for verdipapirforetak med begrenset virksomhet i forordningen artikkel 91 foreslås gjennomført i norsk rett ved ny § 9-15b i verdipapirhandelloven.

Finanstilsynet foreslår at departementet gis hjemmel til å fastsette nærmere regler om beregnings-grunnlaget for faste kostnader og særreglenes virkeområder.

Gjennomføring av forordningen innebærer bortfall av de nasjonale valgene om kapitalkrav for verdipapirforetak. Gjeldende syvende ledd i verdipapirhandelloven § 9-15 foreslås derfor opphevet.

6.3 Store engasjementer

EØS-rett

Det fremgår av forordningen artikkel 377 at verdipapirforetak som har begrenset tjenestespekter og verdipapirforetak med begrenset virksomhet ikke omfattes av bestemmelsene om store engasjementer.

Gjeldende rett

Et verdipapirforetak kan ikke ha et høyere samlet engasjement med en enkelt kunde enn det som til enhver tid er forsvarlig, jf. verdipapirhandelloven § 9-20 første ledd.

Departementet kan, i henhold til verdipapirhandelloven § 9-20 annet ledd, fastsette forskrift om høyeste samlede engasjement med en enkelt kunde, herunder om beregningsmåte for engasjement i og utenfor balansen. Forskrift om store engasjementer er fastsatt med hjemmel i denne bestemmelsen.

Verdipapirforetak som har tillatelse til bare å yte en eller flere av investeringstjenestene mottak og formidling, aktiv forvaltning og investeringsrådgivning, er i dag ikke omfattet av forskrift om store engasjementer.

Finanstilsynets vurderinger

Regelverket om store engasjementer oppstiller kvantitative krav til størrelsen på foretakets samlede engasjement med en enkelt motpart. Regelverket innebærer også at foretakene må rapportere om store engasjementer til tilsynsmyndighetene. Dette er viktige rapporter for det dokumentbaserte tilsynet med verdipapirforetakene.

Finanstilsynet legger til grunn at det følger av forordningen artikkel 377 at verdipapirforetak med begrenset tjenestespekter og verdipapirforetak med begrenset virksomhet vil være unntatt fra ikke bare de kvantitative kravene i regelverket om store engasjementer, men også fra det generelle krav om ikke å ha et høyere samlet engasjement med en enkelt kunde enn det som til enhver tid er forsvarlig.

Unntaket i forordningen gjelder også verdipapirforetak som har tillatelse til å yte investeringstjenesten utførelse av ordre. Verdipapirforetak som driver denne type virksomhet er deltakere i verdipapiroppgjøret. Finanstilsynet har tidligere avdekket tilfeller hvor slike verdipapirforetak har brutt reglene for store engasjementer. I enkelte tilfeller har verdipapirforetakets motpartseksponeringer vært i en slik størrelsesorden at verdipapirforetaket ville fått virksomhetskritiske soliditetsproblemer dersom en eller to av motpartene ikke stod ved sine forpliktelser. Det er derfor etter Finanstilsynets vurdering av stor betydning for investorer og kunder av slike verdipapirforetak, og for tilliten til verdipapirforetakenes soliditet, at det gjelder regler om store engasjementer også for disse foretakene.

Det følger av fortalen til forordningen punkt 10 at medlemslandene kan fastsette nasjonale regler på områder som ikke reguleres i forordningen, forutsatt at de nasjonale reglene ikke er i strid med EU-regler. Finanstilsynet legger til grunn at unntaksbestemmelsene i forordningen artikkel 377 ikke er til hinder for at norske myndigheter legger opp til at verdipapirforetak som har tillatelse til å yte investeringstjenesten utførelse av ordre og andre verdipapirforetak med begrenset virksomhet omfattes av bestemmelser om store engasjementer.

Finanstilsynet foreslår etter dette at verdipapirforetak som har tillatelse til å yte investeringstjenestene egenhandel og/eller plassering, verdipapirforetak som har tillatelse til å yte investeringstjenesten utførelse av ordre og verdipapirforetak med begrenset virksomhet, skal omfattes av tilsvarende regler om store engasjementer som de som følger av CRD IV.

Verdipapirforetak som yter investeringstjenesten aktiv forvaltning, mottak og formidling av ordre og/eller investeringsrådgivning foreslås unntatt fra bestemmelsene om store engasjementer. Dette vil være en videreføring av dagens regler. I tillegg foreslås at verdipapirforetak som yter investeringstjenesten drift av multilateral handelsfasilitet unntas fra bestemmelsene om store engasjementer.

Samtlige verdipapirforetak foreslås fortsatt å være omfattet av den generelle forsvarlighetsregelen etter verdipapirhandelloven § 9-20 første ledd.

Etter Finanstilsynets vurdering bør unntak fra bestemmelsene om store engasjementer fastsettes i forskrift. Det foreslås derfor at departementet i nytt § 9-20 fjerde ledd i verdipapirhandelloven gis hjemmel til i forskrift å unnta verdipapirforetak fra bestemmelsene i verdipapirhandelloven § 9-20.

6.4 Konsolideringsprinsipp

EØS-rett

Det fremgår av forordningen artikkel 16 nr. 1 at ved konsolidering av datterselskaper skal konsernregnskap basert på prinsippet om full konsolidering legges til grunn.

Gjeldende rett

Valg av konsolideringsprinsipp fremgår hverken av verdipapirhandelloven eller forskrift 31. januar 2007 nr. 31 om anvendelse av soliditetsregler på konsolidert basis mv (konsolideringsforskriften).

I praksis legges til grunn at verdipapirforetak skal anvende konsolideringsprinsipp etter finansieringsvirksomhetsloven § 2a-9 tredje ledd.

Finanstilsynets vurderinger

Verdipapirforetak er i likhet med kredittinstitusjoner omfattet av plikt til å anvende soliditetsregler på konsolidert basis og er omfattet av konsolideringsforskriften. For kredittinstitusjoner er valg av konsolideringsprinsipp fastsatt i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-9 tredje ledd. Hensynet til å ha like regler for konsolidering for verdipapirforetak og kredittinstitusjoner tilsier at verdipapirforetak, etter Finanstilsynets vurdering, bør anvende samme konsolideringsprinsipp som kredittinstitusjoner. I henhold til finansieringsvirksomhetsloven § 2a-9 tredje ledd første og annet punktum skal konsernregnskap basert på prinsippet om full konsolidering legges til grunn ved konsolidering av datterselskaper, og ved konsolidering av annet enn datterselskaper, skal prinsippet om forholdsmessig konsolidering legges til grunn.

Finanstilsynet foreslår at valg av konsolideringsprinsipp fastsettes i nytt tredje ledd i § 9-21 i verdipapirhandelloven tilsvarende finansieringsvirksomhetsloven § 2a-9 tredje ledd første og annet punktum.

7 Banklovkommisjonens forslag til ny finansforetakslov

7.1 Bestemmelser om ansvarlig kapital

Banklovkommisjonen har foreslått bestemmelser om sammensetningen av ansvarlig kapital og om egenkapital, annen kjernekapital og tilleggskapital i utkast til ny finansforetakslov §§ 14-2 til 14-6, samt bestemmelser i §§ 10-1 til 10-12 som det henvises til flere steder i kapittel 14. Bestemmelsene er på en rekke områder ikke i overensstemmelse med forslaget til forordning og kan derfor ikke gjennomføres som lovbestemmelser uten endringer.

§ 14-2 Ansvarlig kapital

Det legges til grunn at Banklovkommisjonens forslag til bestemmelse om sammensetningen av den ansvarlige kapitalen i hovedsak kan benyttes. Det må imidlertid skilles mellom egenkapital og annen kjernekapital i relasjon til fradragsreglene i fjerde ledd slik at reglene blir i samsvar med forordningen. Det foreslås også noen mindre språklige endringer i annet ledd og at betegnelsen i parentes endres til "annen kjernekapital" for klarere å markere de to gruppene av kjernekapital. Videre bør henvisningen i tredje ledd til andre former for ansvarlig kapital som nevnt i § 14-5 tas ut siden bestemmelsen i § 14-5 om andre former for ansvarlig kapital ikke er i tråd med forordningen, se merknadene til § 14-5.

Det er uklart hvordan eventuelle nærmere regler om betinget kapital (contingent capital) kan bli utformet og hvordan slik kapital kan bli innpasset i den ansvarlige kapitalen. Lovreglene om ansvarlig kapital som fastsettes må derfor gi mulighet for å gi nærmere regler om sammensetningen av ansvarlig kapital. Det legges til grunn at eventuelle nærmere regler om betinget kapital vil kunne hjemles i bestemmelsen i § 14-6 eller følge av bestemmelsene om tilleggskrav for systemviktige banker i § 14-8 (4).

§ 14-2 Forslag til endring

- (1) Ansvarlig kapital i et finansforetak som ikke er forsikringsforetak, består av kjernekapital og tilleggskapital.
- (2) Kjernekapital omfatter summen av innskutt og opptjent egenkapital etter reglene i § 14-3 (egenkapital), og annen _ kapital som _ kan medregnes etter reglene i § 14-4 som kjernekapital ved beregningen av foretakets ansvarlige kapital (annen _ kjernekapital).
- (3) Tilleggskapital kan omfatte ansvarlig lånekapital og andre former for ansvarlig kapital *etter reglene _* i § 14-5.
- (4) Ved beregningen av *egenkapital*, *annen kjernekapital* og tilleggskapital skal det gjøres fradrag etter nærmere regler fastsatt ved forskrift etter § 14-6.

§ 14-3 Egenkapital, § 10-4 Preferansekapital

Banklovkommisjonens forslag til bestemmelser om egenkapital i § 14-3 er ikke i overensstemmelse med forslaget til forordning siden kapital med preferanse til utbytte, men ikke med rett til kumulative utbytter eller renter, etter bestemmelsen medregnes i egenkapitalen (jf. henvisningen i § 14-3 til § 10-1 og bestemmelsen i § 10-4 (4) om at preferansekapital regnes som vedtektsfestet egenkapital etter § 10-1). Dersom bestemmelsen i § 14-3 skal benyttes, må det derfor presiseres at preferansekapital etter § 10-4 med preferanse til avkastning fremfor ordinær aksjekapital regnes som annen kjernekapital. Det foreslås også at bestemmelsen i § 10-4 (4) strykes siden bestemmelsen gir inntrykk av at aksjekapital med preferanse til avkastning fremfor ordinær aksjekapital kan inngå i egenkapitalen ved beregning av ansvarlig kapital.

Aksjekapital med bedre prioritet enn ordinær aksjekapital ved avvikling kan ikke inngå i egenkapitalen etter forordningen, og det følger også av § 14-3 (1) at egenkapitalen må stå tilbake for alle andre krav mot foretaket. Kapital med bedre prioritet enn ordinær aksjekapital ved avvikling vil kunne inngå enten som annen kjernekapital eller som tilleggskapital avhengig av hvordan de øvrige bestemmelsene vedrørende kapitalen er fastsatt. Det foreslås at bestemmelsen i § 14-3 (2) om at det kan gis regler om at kapital med bedre prioritet enn aksjekapital etter reglene i aksjelovgivningen regnes som tilleggskapital, strykes siden slik kapital eventuelt også kan regnes som annen kjernekapital. Bestemmelsen er også unødvendig siden det allerede fremgår av § 14-3 (1) at aksjekapital med bedre prioritet enn ordinær aksjekapital ved avvikling, ikke inngår i egenkapitalen.

Det er i § 14-3 (2) fastsatt at departementet kan gi nærmere regler om beregningen av egenkapital, og dette vil gjelde alle kvalitetskriteriene for at kapitalen skal kunne regnes som egenkapital. Bestemmelsen om egenkapital i første ledd gir en overordnet beskrivelse av hva som er karakteristisk for egenkapital, men fullmaktsbestemmelsene om at departementet blant annet kan gi nærmere regler om innregning av preferansekapital i henholdsvis annen kjernekapital og tilleggskapital, er viktige for å utfylle definisjonen av egenkapital i første ledd

Spørsmålet om medlemsinnskudd kan regnes som egenkapital, avhenger av de endelige kravene som blir fastsatt til kapital utstedt av gjensidige foreninger, kooperative banker og liknende institusjoner. Siden medregningen i egenkapitalen er usikker, foreslås det å stryke bestemmelsen i annet ledd, bokstav b) om at departementet kan fastsette regler om at medlemsinnskudd i kredittforening eller samvirkeforetak av långivere regnes som egenkapital. Departementet har allerede en generell hjemmel til å gi nærmere regler om beregningen av egenkapital etter annet ledd, og det er derfor ikke behov for å ha eksplisitte hjemler om medregning av kapitalelementer som er beheftet med usikkerhet.

§ 14-3 (2) Forslag til endring

Ny bokstav a

a) preferansekapital etter § 10-4 med preferanse til avkastning fremfor ordinær aksjekapital regnes som annen kjernekapital

Foreslått bokstav a blir ny bokstav b og endres til

b) preferansekapital etter § 10-4 med rett til kumulative utbytter eller renter _ regnes som tilleggskapital,

Foreslått bokstav b strykes

§ 10-4 (4) foreslås strøket.

§ 10-3 Innbetaling av egenkapital

Vedtak om forhøyelse av aksjekapitalen bør kreve godkjenning av Finanstilsynet slik at en institusjon som tilsynet mener drives på en uhensiktsmessig måte, ikke gis mulighet til å ekspandere virksomheten.

Videre foreslår Finanstilsynet at det tas inn bestemmelser i §§ 14-4 og 14-5 om at annen kjernekapital og tilleggskapital bare kan medregnes dersom Finanstilsynet har samtykket i opptaket av kapitalen, jf. egne avsnitt nedenfor. Slike bestemmelser er nødvendige fordi spørsmålet om opptak av ansvarlig kapital skal kreve samtykke, ikke er regulert gjennom forordningen, men overlatt til hvert enkelt land å avgjøre. En godkjennelsesordning har vært vurdert som hensiktsmessig i Norge i likhet med flere andre land, ettersom dette gir mulighet for kvalitetssikring av kapitalen og en nærmere gjennomgang av sammensetningen av den ansvarlige kapitalen.

§ 10-3(1) Forslag til endring

(1) Aksjekapital, kapital til grunnfondet, eierandelskapital og medlemsinnskudd som skal være egenkapital i finansforetak, skal innbetales i penger med mindre annet er fastsatt i annet eller tredje ledd. *Vedtak om forhøyelse av aksjekapitalen skal godkjennes av Finanstilsynet.*

Fondsobligasjonskapital og ansvarlig lånekapital §§ 14-4, 14-5, 10-5 og 10-6

Finanstilsynet mener Banklovkommisjonens forslag om å ha bestemmelser om fondsobligasjonskapital og ansvarlig lånekapital både i kapittel 10 om kapitalforhold og i kapittel 14 om ansvarlig kapital er lite hensiktsmessig. Finansforetakene vil bare utstede fondsobligasjoner og ansvarlig lånekapital som oppfyller kravene til å bli medregnet i den ansvarlige kapitalen, og instrumenter som ikke oppfyller de nye kravene vil etter forordningen omfattes av overgangsbestemmelser. Ettersom overgangsbestemmelsene er stramme, vil fondsobligasjonskapital og ansvarlig lånekapital som ikke oppfyller nye krav bli innfridd relativt raskt. Institusjonene har allerede begynt å tilpasse seg kravene som forventes vedtatt. Finanstilsynet ser således ikke behov for andre regler om fondsobligasjonskapital og ansvarlig lånekapital enn det som følger av bestemmelsene om ansvarlig kapital og overgangsreglene til disse bestemmelsene.

§ 14-4 Godkjent kjernekapital, § 10-5 Fondsobligasjonskapital

Etter bestemmelsen i § 14-4 (2) inkluderes fondsobligasjonskapital med fastsatt løpetid som annen kjernekapital, noe det ikke er adgang til etter forordningen. I § 14-4 (2) er det fastsatt at fondsobligasjonskapital med avtalevilkår i samsvar med § 10-5 første til sjette ledd kan godkjennes som kjernekapital på bestemte vilkår.

Bestemmelsene i §§ 10-5 (2) og (3) første strekpunkt åpner også for instrumenter med avtalt forfall. Flere av bestemmelsene om ned- og oppskrivning av fondsobligasjoner i § 10-5 er eller kan være i strid med forordningen. Bestemmelsene i § 10-5 (5) bokstav b om nedskrivning forholdsmessig med vedtektsfestet aksjekapital er ikke i tråd med forordningens bestemmelser om at nedskrivning skal skje fra utløsende nivå for egenkapitaldekningen. Finanstilsynet mener det er lite hensiktsmessig å ha detaljerte lovbestemmelser om oppskrivning som i § 10-5 (6) ettersom reglene etter bindende tekniske standarder ikke er fastsatt ennå. Bestemmelsene i §§ 10-5 (3) fjerde strekpunkt og § 10-5 (5) om at nedskrivning bare kan skje for å dekke underskudd etter årsregnskapet, er ikke i overensstemmelse med reglene for fondsobligasjoner da disse også skal kunne dekke annet konstatert tap under løpende drift. Siden de nærmere bestemmelsene om nedskrivning vil følge av bindende tekniske standarder som foreløpig ikke er fastsatt, vil Finanstilsynet tilrå at det ikke fastsettes nærmere bestemmelser om nedskrivningsmekanisme for fondsobligasjonskapital i lovs form.

I § 14-4 (3) innføres overgangsbestemmelser for fondsobligasjonskapital opptatt før 1. januar 2011. Denne datoen ikke lenger er aktuell, jf. overgangsbestemmelsene i forordningen, artikkel 463 til 467. Det legges til grunn at det ikke er nødvendig å gjenta overgangsbestemmelsene som følger av forordningen i lovs form.

I § 14-4 (4) innføres beløpmessige grenser for medregning av annen kjernekapital. Dette er ikke i overensstemmelse med forordningen hvor all annen kjernekapital inngår i kjernekapitalen, men hvor det er fastsatt separate krav til egenkapitaldekning, og bestemmelsen bør derfor strykes, jf. forordningen, artikkel 23 og 87.

Finanstilsynet viser til ovenstående og tilrå at bestemmelsene i § 10-5 strykes og at bestemmelsen i § 14-4 endres slik at bestemmelsene om annen kjernekapital i lovs form blir mer overordnede og slik at det kan antas at bestemmelsene ikke vil komme i konflikt med nye internasjonale krav. Det foreslås at bestemmelsen om annen kjernekapital foruten de helt generelle vilkårene om at kapitalen må være fullt innbetalt, usikret og stå tilbake for foretakets ansvarlige lånekapital og alminnelige gjeld, suppleres med en kort bestemmelse om at kapitalen må være uten fastsatt løpetid og ikke kan innfris (gjelder calltidspunkter og innfrielse til nominell verdi) eller kjøpes tilbake helt eller delvis (gjelder ved kjøp i markedet til markedspriser) uten Finanstilsynets samtykke. Siden det er mer uklarhet vedrørende de endelige bestemmelsene om adgangen til å unnlate å betale rente og til å nedskrive eller konvertere kapitalen ved løpende drift, foreslås det at lovbestemmelsene bare slår fast at kapitalen skal være omfattet av slike bestemmelser etter avtalevilkårene og at ytterligere krav fastsettes i forskrift. I tillegg må kapitalen etter avtalevilkårene oppfylle de krav som følger av finansforetaksloven § 18-6; se nærmere om dette i kapittel 2 (punkt 2.1) foran.

§ 14-4 (1) og (2) Forslag til endring

(1) *_ Annen _ kjernekapital består av _ fondsobligasjonskapital og annen _ kapital som _ kan medregnes som annen kjernekapital etter forskrift fastsatt av departementet.*

(2) *Fondsobligasjonskapital og annen utstedt kapital kan godkjennes som annen kjernekapital dersom Finanstilsynet har gitt samtykke til opptak av kapitalen og kapitalen _ etter avtalevilkårene:*

a) *_ er fullt innbetalt, usikret og står tilbake for foretakets ansvarlige lånekapital og alminnelige gjeld,*

b) *_ er uten fastsatt løpetid, og ikke kan innfris eller kjøpes tilbake helt eller delvis uten samtykke fra Finanstilsynet,*

c) *er omfattet av bestemmelser om foretakets adgang til å unnlate å betale renter og til å nedskrive eller konvertere kapitalen ved løpende drift, og*

d) *oppfyller de krav og vilkår som følger av § 18-6 og forskrift fastsatt av departementet.*

§§ 10-5 og 14-4 (3) og (4) foreslås strøket.

§ 14-5 Tilleggskapital, § 10-6 Ansvarlig lånekapital

Etter Banklovkommisjonens forslag til bestemmelse om tilleggskapital i § 14-5 (1) medregnes gjensidig medlemsansvar som tilleggskapital, mens det etter forordningen ikke er adgang til å medregne noen former for ikke-innbetalt kapital i tilleggskapitalen. Bestemmelsen foreslås derfor strøket. Annen kapital som kan medregnes etter forordningen, er eventuelle overkursfond for instrumenter innregnet i tilleggskapitalen og generelle kredittrisikojusteringer (standardmetoden) og verdier av justert forventet tap (IRB) etter nærmere regler, og som vil omfattes av første ledd. Det vises videre til at all utstedt kapital som kan medregnes som tilleggskapital etter artikkel 59 og 60 i forordningen, må tilfredsstille de samme vilkårene, og at det derfor ikke er noen grunn til særskilt å nevne tidsbegrenset preferansekapital med kumulativt utbytte slik det gjøres i bestemmelsen, og hvor det ikke er henvist til vilkårene.

Etter § 14-5 (2) og (3) innføres det separate krav til to former for ansvarlig lånekapital, mens det etter forslaget til forordning er satt minstekrav til én form for utstedte instrumenter, og som i hovedsak tilsvarende minstekravene til tidsbegrenset ansvarlig lånekapital. Flere krav som følger av forslaget til forordning, er ikke med etter opplistingen i bestemmelsene og det bør derfor henvises til disse kravene og kravene som følger av finansforetaksloven § 18-6. Videre foreslås det, på samme måte som for annen kjernekapital, at det tas inn en bestemmelse om at kapitalen bare kan medregnes dersom Finanstilsynet har samtykket i opptaket av kapitalen.

Når det gjelder bestemmelsen i § 14-5 (4), innføres det her beløpsmessige grenser for medregning av tilleggskapital. Dette er ikke i overensstemmelse med forslaget til forordning hvor all tilleggskapital kan innregnes i den ansvarlige kapitalen, men hvor det er fastsatt separate krav til egenkapitaldekning og kjernekapitaldekning, og bestemmelsen bør derfor strykes, jf. forslaget til forordning del 1, artikkel 69 og 87.

Finanstilsynet viser til ovenstående og tilrår at bestemmelsene i § 10-6 strykes og at bestemmelsen i § 14-5 endres slik at bestemmelsene om tilleggskapital blir i overensstemmelse med forslaget til forordning og slik at det tas inn henvisninger til § 18-6 og de nærmere kravene som følger av forskrift som gjør forordningen gjeldende. I tillegg til de generelle vilkårene om at kapitalen må være fullt innbetalt, usikret og stå tilbake for krav fra foretakets alminnelige kreditorer, og kravet om en løpetid på minst 5 år, foreslår Finanstilsynet at det fastsettes en bestemmelse om at kapitalen medregnes med minkende andeler i tilleggskapitalen i de siste 5 årene før forfall. Bestemmelsen om medregning med minkende andeler er en viktig bestemmelse for tidsbegrenset ansvarlig lånekapital, og de nærmere bestemmelsene om hvordan de minkende andelene skal beregnes, vil så følge av forordningen, jf. artikkel 62.

§ 14-5 Forslag til endring:

(1) *Et foretaks tilleggskapital omfatter innbetalt kapital som er opptatt som ansvarlig lånekapital _ og annen kapital som kan medregnes etter forskrift fastsatt av departementet.*

§ 14-5 (2) strykes slik at endret § 14-5 (3) blir ny § 14-5 (2) og endres som følger

Ansvarlig lånekapital_ og annen utstedt kapital kan godkjennes som tilleggskapital dersom Finanstilsynet har gitt samtykke til opptak av kapitalen og kapitalen:

- a) er fullt innbetalt, usikret og står tilbake for foretakets alminnelige gjeld,
- b) har en løpetid på minst 5 år, og kreditor ikke kan kreve lånet tilbakebetalt før avtalt forfall, og tilbakebetaling før avtalt forfall bare kan skje med samtykke av Finanstilsynet,
- c) medregnes med minkende andeler i tilleggskapitalen i de siste 5 årene før avtalt forfall,
- d) oppfyller de krav og vilkår som følger av § 18-6 og forskrift fastsatt av departementet.

§ 14-5(4) strykes

§§ 10-6 foreslås strøket.

§ 14-6 Sammensetning og beregning av ansvarlig kapital

Etter Banklovkommisjonens forslag til bestemmelse om sammensetning av den ansvarlige kapitalen i § 14-6 (1) innføres det beløpsmessige grenser for medregning av annen kjernekapital og tilleggskapital, noe som ikke er i overensstemmelse med forslaget til forordning. Det vises til at det med forslaget til forordning ikke lenger er grenser for medregning av annen kjernekapital og tilleggskapital, og at bestemmelsen derfor bør strykes. En viktig ny bestemmelse som er kommet med forordningen, er at det skal gis nærmere regler om i hvilke tilfeller kapital ikke kan medregnes som følge av direkte eller indirekte finansiering av kjøp av kapitalen. Videre er det usikkert hvordan fremtidige regler om betinget kapital kan bli fastsatt. Det foreslås derfor at hjemmelen for departementet til å gi nærmere regler om sammensetning og beregning gjøres mer generell slik at den omfatter all ansvarlig kapital.

§ 14-6 (1) Forslag til endring:

(1) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om sammensetningen og beregningen av ansvarlig kapital_, herunder regler om fradrag_.

§ 10-12 Unntak fra 5-årsfristen for konvertering etter generalforsamlingsvedtak

Banklovkommisjonen foreslår en ny bestemmelse om unntak fra 5-årsfristen etter generalforsamlingsvedtak for konvertering av fondsobligasjoner til egenkapital. Finanstilsynet støtter en slik bestemmelse, men foreslår at den endres slik at den også gjelder andre former for ansvarlig kapital, se nærmere om forslaget til bestemmelse om unntak fra 5-årsfristen i punkt 2.1 foran.

§ 10-12⁹ Forslag til endring:

§ 10-10_ Konvertering av _ ansvarlig kapital til egenkapital

(1) Et finansforetak kan i henhold til vedtak av generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring, utstede _ ansvarlig kapital etter _ §§ 14-4 til 14-6 med vilkår om at _ kapitalen uten nytt vedtak av generalforsamlingen skal konverteres til aksjer eller egenkapitalbevis dersom det har inntrådt bestemte former for soliditetssvikt i foretaket, eller Finanstilsynet, for å sikre foretakets soliditet og videreføring av virksomheten, har gitt foretaket pålegg om slik konvertering.

(2) I generalforsamlingsvedtaket skal det blant annet fastsettes:

- a) _ kapitalens omfang og kapitalinstrumentenes pålydende,
- b) hvem som skal kunne tegne _ kapitalinstrumentene,
- c) vilkårene for konvertering til aksjekapital eller eierandelskapital,
- d) bytteforholdet mellom _ kapitalinstrumentene og aksjer eller egenkapitalbevis ved konverteringen,
- e) forhold som omhandlet i allmennaksjeloven § 11-2 annet ledd nr. 10 og 11, jf. § 11-17 i loven her.

⁹ Bestemmelsen blir § 10-10 dersom §§ 10-5 og -6 strykes

(3) Allmennaksjeloven §§ 11-3, 11-4 og 11-6, jf. § 11-17 i loven her, gjelder tilsvarende i forhold til utstedelse av *ansvarlig kapital* etter første og annet ledd.

(4) Når vilkåret for konvertering av kapitalinstrumentet er inntrådt, skal foretaket utstede aksjer eller egenkapitalbevis i samsvar med det fastsatte bytteforhold, og sende melding om kapitalforhøyelsen til Foretaksregisteret. Når registrering har funnet sted, anses aksjekapitalen eller eierandelskapitalen forhøyet og aksjene eller egenkapitalbevisene utstedt. Medfører konverteringen erverv av eierandeler som utløser meldeplikt etter § 3-1 første ledd, jf. § 11-9, gjelder bestemmelsene i §§ 3-1 til 3-5 og 11-9 tilsvarende.

(5) Generalforsamlingen kan med flertall som for vedtektsendring gi styret fullmakt til å utstede *ansvarlig kapital* som nevnt i første ledd. For beslutningen i generalforsamlingen gjelder allmennaksjeloven § 11-8 annet til femte ledd, jf. § 11-17 annet ledd i loven her, tilsvarende. For styrets vedtak og gjennomføringen av konverteringen gjelder annet til fjerde ledd tilsvarende.

§ 18-6 Nedsetting av ansvarlig lånekapital

Banklovkommisjonens bestemmelse i § 18-6 om nedskrivning av ansvarlig lånekapital foreslås endret slik at de nye kravene til konvertering eller nedskrivning av annen kjernekapital og tilleggskapital for å unngå avvikling gjennomføres. Det foreslås en overordnet bestemmelse om konvertering/nedskrivning dersom myndighetene vurderer det som nødvendig for å unngå avvikling, og med hjemmel for departementet til å fastsette nærmere regler, se mer om forslaget til bestemmelse i punkt 2.1.

§ 18-6 foreslås endret slik at ordlyden tilsvarer forslaget til § 3-6 i banksikringsloven.

7.2 Kvantitative minstekrav

Minstekrav til ansvarlig kapital - § 14-8(1) og (2)

Minstekravene til kjernekapital som andel av ansvarlig kapital og egenkapital som andel av kjernekapital i § 14-8(2) er ikke i tråd med forordningen hvor det stilles minstekrav til de førstnevnte i forhold til beregningsgrunnlaget for ansvarlig kapital. Minstekravet til ansvarlig kapital i § 14-8(1) bør suppleres med minstekrav til egenkapital og kjernekapital.

§ 14-8(1) Forslag til endring:

Egenkapital i bank, kredittforetak, finansieringsforetak og holdingforetak, skal til enhver tid utgjøre minst fire og en halv prosent av et beregningsgrunnlag etter reglene i § 14-9 med tilhørende forskrifter. Kjernekapitalen skal til enhver tid utgjøre minst seks prosent av beregningsgrunnlaget. Den ansvarlige kapitalen _ skal til enhver tid utgjøre minst åtte prosent av _ beregningsgrunnlaget.

§ 14-8(2) foreslås strøket.

7.3 Kapitalreserver (buffere)

Den foreslåtte § 14-8(3) gir tilstrekkelig hjemmel til å fastsette kravene til kapitalreserver (kapitalbuffer i CRD IV), men Finanstilsynet anbefaler at bestemmelsene erstattes med det mer detaljerte forslaget til § 2-9c i finansieringsvirksomhetsloven (jf. omtale i punkt 2.3).

§ 14-8(3) foreslås erstattet med forslaget til § 2-9c i finansieringsvirksomhetsloven.

7.4 Uvektet kapitalandel

Bestemmelsen i den foreslåtte § 13-8(3) om at "egenkapitalen i finansforetak minst skal utgjøre en bestemt prosent av foretakets balanse" er ikke i samsvar med forordningens bestemmelser om uvektet kapitalandel ettersom telleren foreløpig er definert som kjernekapital og nevneren også skal omfatte utenombalanseposter.

§ 13-8(3) foreslås erstattet med forslaget til § 2-9d første ledd i finansieringsvirksomhetsloven.

7.5 Konsolidering

Konsolideringsreglene må endres som følge av forordningen. Finanstilsynet foreslår også mindre endringer i en bestemmelse foreslått av Banklovkommisjonen om forholdsmessig konsolidering av boligkredittforetak og andre foretak i samarbeidsgrupper uavhengig av størrelsen på de enkelte deltakerbankenes eierandeler. Foruten endringsforslagene omtalt i kapittel 5, vil Finanstilsynet foreslå at det ikke vises til annet ledd i konsolideringsbestemmelsen som gjelder datterselskaper, ettersom hovedregelen ville vært full konsolidering dersom en deltakerbank hadde hatt bestemmende innflytelse. Siden de fleste deltakerbankene har langt lavere eierandeler enn det som regnes som en kapitalinteresse, og bestemmelsen i første ledd som det vises til, gjelder i forhold til kapitalinteresser og felles ledelse, bør det videre føyes til at konsolideringen skal foretas uavhengig av om eierinteressen utgjør en kapitalinteresse.

§ 15-2 i Banklovkommisjonens forslag foreslås endret slik at ordlyden blir som den foreslåtte § 2a9 i finansieringsvirksomhetsloven.

7.6 Likviditetskrav

De foreslåtte bestemmelsene i §§ 13-4 og 13-5 vurderes å gi tilstrekkelig hjemmel til å fastsette de kvantitative minstekravene.

Rapporteringshjemlene § 13-5 i annet ledd siste punktum og tredje ledd synes noe overflødig; Finanstilsynet har generell hjemmel til å kreve rapportering etter tilsynsloven, og en eksplisitt hjemmel i denne bestemmelsen etterlater spørsmålet om hvorfor ikke tilsvarende er tatt inn i øvrige bestemmelser. Det foreslås derfor at disse rapporteringshjemlene fjernes.

§§ 13-4 og 13-5 foreslås endret slik at ordlyden blir som de foreslåtte nye §§ 2-9f og 2-9g i finansieringsvirksomhetsloven.

7.7 Pilar 2

Av hensyn til sammenhengen mellom vurdering av risiko og kapitalbehov bør den nye finanslovgivningen samle bestemmelsene om at en institusjon skal ha oversikt over og vurdere risiko knyttet til virksomheten (jf. § 13(2)) og om at kredittinstitusjoner skal ha forsvarlige og hensiktsmessige strategier og prosesser for å vurdere sitt kapitalbehov sett i forhold til risikonivå (jf. § 13-7 (2)) i én lovparagraf slik det er gjennomført i gjeldende § 2 -9b i finansieringsvirksomhetsloven.

§ 13-7 1. ledd 2. punktum og 2.-3. ledd foreslås strøket

§ 13-2 3. til 4. ledd Forslag til endring:

(3) Et finansforetak skal vurdere kapitalbehovet på kort og lengere sikt og hvordan dette kapitalbehovet kan tilfredsstilles. Vurderingen av kapitalbehovet skal omfatte størrelsen, sammensetningen og fordelingen av kapitalen sett i forhold til arten og omfanget av virksomheten til en hver tid og risiko knytte til virksomheten på sikt.

(4) Departementet kan i forskrift fastsette bestemmelser om interne retningslinjer og rutiner for vurdering, styring og kontroll av kapitalbehovet.

Finanstilsynet kan ikke se at tilsynsmyndighetenes mulighet til å pålegge høyere kapitalkrav under pilar 2 (jf. artiklene 64a og 100 i direktivet og gjeldende § 2 -9b fjerde ledd i finansieringsvirksomhetsloven) er gjennomført i Banklovkommisjonens forslag og foreslår at dette tas inn i § 13-11 sammen med en bestemmelse om at tilsynsmyndighetene skal vurdere systemrisiko (se omtale i punkt 4.2).

§ 13-11(1) Forslag til endring

Finanstilsynet skal se til at de finansinstitusjoner det har tilsyn med har hensiktsmessige og klare retningslinjer og rutiner, i samsvar med lov og bestemmelser gitt i medhold av lov, for vurdering, styring og kontroll av risiko og kapitalbehov. *Finanstilsynet skal vurdere de risikoer som institusjonen er og kan bli eksponert for, og den risikoen som institusjonen representerer for det finansielle system.*

Finanstilsynet kan pålegge institusjonene å ha en høyere ansvarlig kapital enn de lovbestemte minstekrav.

7.8 Pilar 3

Banklovkomisjonens foreslåtte bestemmelse i § 13-10 om "finansiell rapportering" vurderes å gi tilstrekkelig hjemmel til å fastsette krav om offentliggjøring av finansiell informasjon (pilar 3). Ettersom "rapportering" ellers benyttes om rapportering til bestemte mottagere, bør tittelen endres til "Opplysningskrav" jf. gjeldende § 2-9c i finansieringsvirksomhetsloven.

Tittelen på § 13-10 foreslås endret til "Opplysningskrav".

8 Merknader til bestemmelsene

8.1 Finansieringsvirksomhetsloven

§ 2-9 Krav til virksomheten

Krav om retningslinjer og rutiner for beregning av resultatavhengig godtgjørelse inkluderes i *annet ledd*.

Styrets ansvar for styring og overvåking av risiko presiseres i *tredje ledd*.

§ 2-9a Ansvarlig kapital, kjernekapital, ren kjernekapital

Bestemmelsen gir overordnede regler om ansvarlig kapital. Bestemmelsen vil som del av 2-9a ikke gjelde forsikringsselskaper og pensjonsforetak med mindre annet er fastsatt ved forskrift gitt av departementet.

Etter *første ledd* fastlegges de sentrale begrepene når det gjelder sammensetningen av ansvarlig kapital i finansforetak som ikke er forsikringsforetak.

I *annet ledd* gis det overordnede regler om ren kjernekapital. Nærmere bestemmelser om ren kjernekapital vil følge av forskrift gitt av departementet i medhold av femte ledd.

Etter *tredje ledd* gis det overordnede regler om godkjennelse av annen kjernekapital som utstedes. Bestemmelsen gir ingen uttømmende definisjon av annen kjernekapital. Nærmere bestemmelser om annen kjernekapital vil følge av forskrift gitt av departementet i medhold av femte ledd.

I *fjerde ledd* gis det overordnede regler om godkjennelse av tilleggskapital som utstedes. Bestemmelsen gir ingen uttømmende definisjon av tilleggskapital. Nærmere bestemmelser om tilleggskapital vil følge av forskrift gitt av departementet i medhold av femte ledd.

Etter *femte ledd* gis det hjemmel til å fastsette nærmere regler om ansvarlig kapital. Dette vil foruten nærmere regler om ren kjernekapital, annen kjernekapital og ansvarlig lånekapital, blant annet gjelde fradragregler, overgangsregler og regler om i hvilke tilfeller kapital ikke kan medregnes som følge av direkte eller indirekte finansiering av kjøp av kapitalen. Dersom det blir anledning til å medregne betinget kapital som ansvarlig kapital, vil det med hjemmel i bestemmelsen kunne gis nærmere regler om utformingen og innpasningen av slik kapital i den ansvarlige kapitalen.

§ 2-9b Beregnet kapitalkrav

Bestemmelsen tilsvarende gjeldende § 2-9a. Nye minstekrav til ren kjernekapital og kjernekapital fremgår av *første ledd*. Ettersom bestemmelser om sammensetning av ansvarlig kapital inngår i ny § 2-9a, oppheves bestemmelsen i bokstav a i *åttende ledd*.

§ 2-9c Krav til kapitalreserve

Bestemmelsen gjennomfører direktivets bestemmelser om kapitalbuffere, som foreslås omtalt som kapitalreserver.

Første ledd definerer kapitalen som kan inngå i kapitalreserven. *Annet og tredje ledd* har generelle bestemmelser om sammensetning og beregning av reservekravet. *Fjerde ledd* gir departementet fullmakt til å fastsette nærmere bestemmelser om beregning av reservekravet og konsekvenser dersom kravet ikke er oppfylt på institusjonsnivå, samt regler for beregning av motsyklisk reservekrav for engasjementer i Norge.

§ 2-9d Øvrige soliditetskrav

Første ledd gir departementet hjemmel til å fastsette minstekrav til uvektet kapitalandel i forskrift.

Annet ledd gir departementet hjemmel til å fastsette tilleggskrav for systemviktige institusjoner.

§ 2-9e Vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging

Bestemmelsen tilsvarende gjeldende § 2-9b, og presiserer at Finanstilsynet skal vurdere risikoen institusjonen er eksponert for og representerer for det finansielle system i *tredje ledd*.

§ 2-9f Stabil finansiering av kredittvirksomhet

Første ledd inneholder det generelle kravet om å vurdere finansieringsbehovet ut fra faktisk virksomhet.

Annet ledd gir lovhjemmel til å fastsette kvantitativt minstekrav til stabil finansiering, Net Stable Funding Ratio (NSFR).

Bestemmelsen anses kun relevant for kun banker, kredittforetak og finansieringsselskaper og er følgelig avgrenset til disse.

§ 2-9g Likviditet

Første og annet ledd stiller krav til institusjonens likviditet og likviditetsstyring.

Tredje ledd gir ikke Finanstilsynet større påleggskompetanse enn det som følger av finanstilsynsloven. Det anses likevel hensiktsmessig å ta inn en særskilt bestemmelse i finansieringsvirksomhetsloven.

Fjerde ledd gir lovhjemmel til å fastsette kvantitativt minstekrav til likviditetsdekning, Liquidity Coverage Ratio (LCR). Dette leddet gjelder kun banker, kredittforetak og finansieringsselskaper. Bestemmelsen forøvrig er av så generell art at det er naturlig at den gjelder alle finansinstitusjoner.

§ 2-9i Retting og pålegg

Bestemmelsen tilsvarende gjeldende § 2-9. Tilsynsmyndighetenes mulighet til å gi felles pålegg og bestemmelser for grupper av institusjoner fremgår av nytt *annet ledd*. Det vises til omtale under punkt 4.2.

§ 2-10 Høyeste engasjement med en enkelt motpart

"Kunde" erstattes med "motpart" og kriteriet "kan ha vesentlig betydning ved kredittvurderingen" for gruppering av engasjementer erstattes med "er slik at økonomiske problemer hos den ene kan medføre betalingsvanskeligheter for den andre". Endringene bringer teksten mer i tråd med ordlyden i forordningen.

§ 2a-9 Konsolideringsregler

Tredje ledd innfører en fullmaktshjemmel slik at Finanstilsynet for eierforetak som inngår i samarbeidsgrupper kan gi pålegg om forholdsmessig konsolidering selv om ikke de enkelte eierforetaks eierinteresser utgjør en kapitalinteresse. Bestemmelsen bygger på en bestemmelse foreslått av Banklovkommisjonen i utkast til ny finanslovgivning med enkelte endringer, jf. kapittel 5 foran.

Fjerde ledd gir Finanstilsynet adgang til å gi pålegg om kapitaldekningsreserve på 100 prosent av balanseført verdi dersom det ikke foretas konsolidering etter første eller tredje ledd. Denne generelle bestemmelsen erstatter gjeldende detaljerte bestemmelser om kapitaldekningsreserve i § 2a-9 fjerde og femte ledd, som er strengere enn bestemmelsene i forslaget til forordning.

Femte ledd inneholder en bestemmelse om at det ved beregningen av ansvarlig kapital på konsolidert basis skal tas hensyn til hvor effektivt den ansvarlige kapitalen kan overføres og gjøres disponibel på tvers av foretakene i gruppen, jf. forslaget til forordning artikkel 76-83. Nærmere regler om medregning av ansvarlig kapital på tvers av selskapene i en finansiell gruppe gis ved forskrift. Det foreslås at de detaljerte bestemmelsene om kapitaldekningsreserve i gjeldende femte ledd tas ut, jf. omtale av fjerde ledd ovenfor.

Sjette ledd endres slik at det markeres at forskriftshjemmelen også omfatter bestemmelser som gjennomføringen av forsikringsdirektivet kan gjøre påkrevd, og som er basert på et endringsforslag fra

Banklovkommisjonen. Videre er fullmaktshjemmelen endret slik at det er departementet, og ikke Finanstilsynet, som fastsetter nærmere regler.

§ 2b-7 Konvertering av ansvarlig kapital til egenkapital

Bestemmelsen åpner for at det kan utstedes kapitalinstrumenter som kan konverteres til aksjer eller egenkapitalbevis uten nytt vedtak av generalforsamlingen. Bestemmelsen i aksjelovene om at nytt vedtak er nødvendig dersom konverteringen skjer mer enn 5 år etter utstedelse, vil ikke gjelde i disse tilfellene. Bestemmelsen bygger på en bestemmelse foreslått av Banklovkommisjonen i utkast til ny finanslovgivning med mindre endringer, jf. omtale av § 10-12 i punkt 7.1.

8.2 Verdipapirhandelloven

De foreslåtte endringene i verdipapirhandelloven er i hovedsak sammenfallende med de foreslåtte endringene i finansieringsvirksomhetsloven. Imidlertid er enkelte av endringsforslagene skrevet noe om for bedre å passe for verdipapirforetak.

§ 9-11 Organisering av virksomheten

Syvende ledd omhandler bestemmelser om godtgjørelsesordninger i verdipapirforetak. Det innføres nytt første punktum om krav til retningslinjer og rutiner for verdipapirforetak for beregning og utbetaling av resultatavhengig godtgjørelse..

§ 9-14 Krav til kapital i forhold til virksomheten

I *første ledd* presiseres krav til soliditet og likviditet som verdipapirforetak til enhver tid skal oppfylle. Opplistingen av bestemmelser utvides med de relevante nye bestemmelsene i verdipapirhandelloven for gjennomføring av forordningen.

Ny ordlyd i *tredje ledd* om styrets ansvar for risikoovervåking og kontroll presiseres i lovens generelle virksomhetskrav. Departementet gis hjemmel til å fastsette nærmere regler i forskrift.

§ 9-14a Ansvarlig kapital, kjernekapital, ren kjernekapital

Bestemmelsene om beregning av ansvarlig kapital i forordningen gjelder for verdipapirforetak tilsvarende som for kredittinstitusjoner. Det vises til merknader til finansieringsvirksomhetsloven § 2-9a. Bestemmelsen er skrevet om slik at det passer bedre for verdipapirforetak: Krav om at egenkapitalen skal stå tilbake for alle andre krav mot institusjonen i tilfelle av offentlig administrasjon vurderes ikke å være aktuelt for verdipapirforetak, og er derfor ikke tatt inn i *annet ledd*. Av samme grunn er fondsobligasjonskapital ikke tatt inn i opplistingen av instrumenter som inngår ved beregningen av annen kjernekapital i *tredje ledd*.

§ 9-14b Konvertering av ansvarlig kapital til ren kjernekapital

Særlovgivning om konvertering av ansvarlig kapital til ren kjernekapital gjøres gjeldende for verdipapirforetak tilsvarende som for kredittinstitusjoner. Det vises til merknader til finansieringsvirksomhetsloven § 2b-7. Bestemmelsen er skrevet om for å passe bedre for verdipapirforetak som ikke er kredittinstitusjon. Det er hensyntatt at verdipapirforetak som ikke er kredittinstitusjon ikke kan utstede egenkapitalbevis.

§ 9-15 Beregnet kapitalkrav

Nye minstekrav til ren kjernekapital og kjernekapital fremgår av *første ledd*.

Finanstilsynets hjemmel i *syvende ledd* til å gi fritak fra kapitalkrav for operasjonell risiko for verdipapirforetak med tillatelse til å yte investeringstjenester som nevnt i verdipapirhandelloven § 2-1 første ledd nr. 4 og 5 oppheves. Gjeldende *åttende, niende og tiende ledd* blir henholdsvis nye *syvende, åttende og niende ledd*.

Da sammensetningen av ansvarlig kapital blir regulert i ny § 9-14a, oppheves bestemmelsen i nytt *niende ledd nr.1*. Gjeldende nr. 2, 3 og 4 blir henholdsvis nye nr. 1, 2 og 3.

§ 9-15a Kapitalkrav for verdipapirforetak med begrenset tjenestespekter

Gjeldende særregel i kapitalkravsforskriften § 41-2 første ledd første punktum fremgår av *første ledd*. Virkeområdet utvides slik at verdipapirforetak som har tillatelse til å yte investeringstjenester som nevnt i verdipapirhandelloven § 2-1 første ledd nr. 2 og 7 omfattes av særregelen. Det vises til omtale under punkt 6.2.

I henhold til forordningen artikkel 92 nr. 4 skal EBA utarbeide forslag til bindende tekniske standarder om beregningsgrunnlaget for faste kostnader. Departementet gis i *annet ledd* hjemmel til å fastsette forskrift både om nærmere regler om beregningsgrunnlaget for faste kostnader og om særregelens virkeområde.

§ 9-15b Kapitalkrav for verdipapirforetak med begrenset virksomhet

Særregelen om kapitalkrav for verdipapirforetak med begrenset virksomhet i forordningen artikkel 91 fremgår av *første ledd*. Det vises til omtale under punkt 6.2.

Departementet gis i *annet ledd* hjemmel til å fastsette nærmere regler i forskrift. Finanstilsynet legger til grunn at vilkårene for begrenset virksomhet mest hensiktsmessig fastsettes i forskrift.

§ 9-15c Krav til kapitalreserve i verdipapirforetak

Bestemmelsene om krav til kapitalreserve i forordningen gjelder for verdipapirforetak tilsvarende som for kredittinstitusjoner. Det vises til merknader til finansieringsvirksomhetsloven § 2-9c.

§ 9-15d Øvrige soliditetskrav

Bestemmelsene om uvektet minstekrav i forordningen gjelder for verdipapirforetak tilsvarende som for kredittinstitusjoner. Departementet gis i *første ledd* hjemmel til å fastsette uvektede minstekrav til verdipapirforetaks eksponering. Det vises til omtale under punkt 2.4.

§ 9-15e Stabil finansiering av virksomheten mv.

Bestemmelsene i forordningen om stabil finansiering av virksomheten skal gjelde for verdipapirforetak tilsvarende som for kredittinstitusjoner. Det vises til merknader til finansieringsvirksomhetsloven § 2-9f.

Departementet gis i *tredje ledd* hjemmel til i forskrift å unnta verdipapirforetak fra bestemmelsene om stabil finansiering av virksomheten.

§ 9-15f Likviditet

De sentrale bestemmelser blant de gjeldende kvalitative likviditetskravene i forskrift om likviditetsstyring tas inn i verdipapirhandelloven i ny § 9-15f. Det vises til merknader til finansieringsvirksomhetsloven § 2-9g.

De kvantitative kravene til likviditet i forordningen skal gjelde for verdipapirforetak, med unntak av verdipapirforetak med begrenset tjenestespekter, tilsvarende som for kredittinstitusjoner.

Departementet gis i *femte ledd* hjemmel til i forskrift å unnta verdipapirforetak fra bestemmelsene om likviditet.

§ 9-16 Vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging

I *tredje ledd* tas inn nytt siste punktum om at Finanstilsynet skal vurdere de risikoer som et verdipapirforetak er, og kan bli, eksponert for og den risiko som et verdipapirforetak representerer for det finansielle system. Det vises til omtale under punkt 4.2.

§ 9-18 Retting og pålegg

Det er i *første ledd første punktum* fastslått krav om at verdipapirforetak som ikke oppfyller nærmere bestemte krav til soliditet og likviditet skal straks iverksette nødvendige tiltak for å rette opp dette. Oppstillingen av bestemmelser utvides med de relevante nye bestemmelsene i verdipapirhandelloven for gjennomføring av forordningen.

I nytt *annet ledd* inntas hjemmel for Finanstilsynet til å gi pålegg til grupper av verdipapirforetak. Det vises til omtale under punkt 4.2.

§ 9-20 Høyeste engasjement med en enkelt motpart

"Kunde" erstattes med "motpart" og kriteriet "kan ha vesentlig betydning ved kredittvurderingen" for gruppering av engasjementer erstattes med "er slik at økonomiske problemer hos den ene kan medføre betalingsvanskeligheter for den andre" for å bringe teksten mer i tråd med ordlyden i forordningen.

Gjennomføring av forordningen innebærer at en større krets av verdipapirforetak vil bli unntatt fra bestemmelsene om store engasjementer. Departementet gis i nytt *fjerde ledd* hjemmel til i forskrift å unnta verdipapirforetak fra bestemmelsene om store engasjementer. Det vises til omtalen under punkt 6.3.

§ 9-21 Konsolideringsregel

I *første ledd nr. 3* presiseres bestemmelsen om krav til anvendelse av soliditetsreglene på konsolidert basis når et verdipapirforetak har morselskap.

Valg av konsolideringsprinsipp for verdipapirforetak som ikke er kredittinstitusjon tilsvarende som for finansinstitusjoner fastsettes i *tredje ledd*. Gjeldende *tredje ledd* blir nytt *fjerde ledd*.

8.3 Banksikringsloven

§ 3-6 Konvertering eller nedsetting av annen kjernekapital og tilleggskapital

Bestemmelsen endres slik at det innføres en adgang for myndighetene til å kreve nedskrivning eller konvertering av instrumenter som inngår i annen kjernekapital og tilleggskapital dersom dette vurderes som nødvendig for å unngå avvikling. Bestemmelsen gir videre forskriftshjemmel for fastsettelse av nærmere regler.

9 Forslag til endringslov

Forslag til lov om endringer i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven), lov 29. juni 2007 nr. 75 om verdipapirhandel (verdipapirhandelloven) og lov 6. desember 1996 nr. 75 om sikringsordninger for banker, forsikringsselskaper og garantiordninger og offentlig administrasjon mv. av finansinstitusjoner (banksikringsloven)

I

I lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) gjøres følgende endringer:

§ 2-9 første ledd skal lyde:

En finansinstitusjon skal til enhver tid oppfylle de krav til kapital, *stabil finansiering og likviditet* som følger av §§ 2-9 b til 2-9 g _ samt forskrift og enkeltvedtak gitt i medhold av disse bestemmelsene. §§ 2-9 a til 2-9 e, 2-9h og 2-9i _ gjelder ikke forsikringsselskaper og pensjonsforetak med mindre departementet har fastsatt annet _ i forskrift _.

§ 2-9 annet ledd skal lyde:

En finansinstitusjon skal organiseres og drives på en forsvarlig måte. Dette innebærer blant annet at institusjonen skal ha:

- a) klar organisasjonsstruktur,
- b) klar ansvarsfordeling,
- c) klare og hensiktsmessige styrings- og kontrollordninger,
- d) hensiktsmessige retningslinjer og rutiner for å identifisere, styre, overvåke og rapportere risiko institusjonen er, eller kan bli eksponert for
- e) *retningslinjer og rutiner for beregning og utbetaling av resultatavhengig godtgjørelse*

Nåværende § 2-9 tredje ledd oppheves

Nytt § 2-9 tredje ledd skal lyde:

Styret skal overvåke og styre finansforetakets samlede risiko og jevnlig vurdere om finansforetakets styrings- og kontrollordninger er tilpasset risikonivå og omfang av virksomheten. Departementet kan fastsette nærmere regler om styrets overvåkning og styring av risiko.

§ 2-9a skal lyde:

§ 2-9a Ansvarlig kapital, kjernekapital, ren kjernekapital

(1) *Ansvarlig kapital i en finansinstitusjon består av kjernekapital og tilleggskapital. Kjernekapital består av ren kjernekapital og annen kjernekapital.*

(2) *Som ren kjernekapital regnes innskutt og opptjent egenkapital som fullt ut kan benyttes til å dekke tap oppstått under løpende drift og, i tilfelle av offentlig administrasjon eller avvikling av institusjonen, skal stå tilbake for alle andre krav mot institusjonen. Utstedt ren kjernekapital skal ha lik rett til utbytte.*

(3) *Fondsobligasjonskapital og annen utstedt kapital kan regnes som annen kjernekapital dersom Finanstilsynet har gitt samtykke til opptak av kapitalen og den oppfyller følgende vilkår:*

- a) *Kapitalen er fullt innbetalt, usikret og står tilbake for institusjonens ansvarlige lånekapital og alminnelig gjeld,*

b) Kapitalen er uten fastsatt løpetid og kan ikke innfris eller kjøpes tilbake uten samtykke fra Finanstilsynet,

c) Institusjonen har adgang til å unnlate å betale renter, og til å nedskrive eller konvertere kapitalen ved løpende drift, og

d) Kapitalen oppfyller de krav og vilkår som følger av § 3-6 i banksikringsloven og forskrift fastsatt av departementet.

(4) Ansvarlig lånekapital og annen utstedt kapital kan regnes som tilleggskapital dersom Finanstilsynet har gitt samtykke til opptak av kapitalen og den oppfyller følgende vilkår:

a) Kapitalen er fullt innbetalt, usikret og står tilbake for institusjonens alminnelige gjeld,

b) Kapitalen har en løpetid på minst 5 år, kreditor kan ikke kreve lånet tilbakebetalt før avtalt forfall, og tilbakebetaling før avtalt forfall kan bare skje med samtykke av Finanstilsynet,

c) Kapitalen medregnes med reduserte andeler i tilleggskapitalen i de siste 5 årene før avtalt forfall, og

d) Kapitalen oppfyller de krav og vilkår som følger av § 3-6 i banksikringsloven og forskrift fastsatt av departementet.

(5) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om sammensetningen og beregningen av ansvarlig kapital, herunder regler om fradrag.

Nåværende § 2-9a endres til § 2-9b

§ 2-9b første ledd skal lyde:

En finansinstitusjons rene kjernekapital skal til enhver tid utgjøre minst fire og en halv prosent av beregningsgrunnlaget etter regler fastsatt i forskrift. En finansinstitusjons kjernekapital skal til enhver tid utgjøre minst seks prosent av beregningsgrunnlaget

En finansinstitusjons ansvarlige kapital skal til enhver tid utgjøre minst åtte prosent av _ beregningsgrunnlaget _

§2-9b åttende ledd bokstav a) oppheves, nåværende bokstav b, c og d blir bokstav a, b og c

§ 2-9c skal lyde:

§ 2-9c Krav til kapitalreserve

(1) En finansinstitusjon skal ha en kapitalreserve av ren kjernekapital som ikke benyttes til å dekke minstekrav til kapital etter §§ 2-9b og 2-9e.

(2) Kapitalreserven skal bestå av en bevaringsreserve som skal sikre at tilstrekkelig kapital bygges opp i perioder med økonomisk vekst og en motsyklisk reserve til dekning av økt risiko i finansforetak som følge av sterk kredittvekst eller annen økt risikoeksponering.

(3) Kravet til bevaringsreserve er to og en halv prosent av beregningsgrunnlaget etter reglene i § 2-9b. Kravet til motsyklisk reserve skal beregnes utfra satser fastsatt av myndighetene i land hvor institusjonen har engasjementer.

(4) Departementet kan fastsette regler om:

a) beregning av krav til kapitalreserve og konsekvensene av at kravet ikke er oppfylt,

b) fastsettelsen av krav til motsyklisk reserve for engasjementer i Norge

§ 2-9d skal lyde:

§ 2-9d Øvrige soliditetskrav

(1) Departementet kan i forskrift fastsette minstekrav til kapital i forhold til et uvektet eksponeringsmål som omfatter eiendelsposter og ikke-balanseførte poster.

(2) Departementet kan fastsette særlige soliditetskrav til banker og kredittforetak med virksomhet av vesentlig betydning for den finansielle stabilitet og finansmarkedets virkemåte,

Nåværende § 2-9b blir ny § 2-9e

§ 2-9e tredje ledd skal lyde:

Finanstilsynet skal se til at de finansinstitusjoner det har tilsyn med har hensiktsmessige og klare retningslinjer og rutiner, i samsvar med lov og bestemmelser gitt i medhold av lov, for vurdering, styring og kontroll av risiko og kapitalbehov. *Finanstilsynet skal vurdere de risikoer som institusjonen er og kan bli eksponert for, og den risikoen som institusjonen representerer for det finansielle system.*

Ny **§ 2-9f** skal lyde:

§ 2-9f Stabil finansiering av kredittvirksomhet mv.

(1) Banker, kredittforetak og finansieringsselskaper skal påse at institusjonens samlede utlåns- og kredittengasjementer og fremtidige innlånsbehov vurderes på bakgrunn av arten og omfanget av institusjonens finansieringsvirksomhet.

(2) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere krav til langsiktig stabil finansiering av institusjonenes utlåns- og kredittengasjementer, herunder krav basert på forholdet mellom institusjonens likvide eiendeler og dens finansieringsbehov.

Ny **§ 2-9g** skal lyde:

§ 2-9g Likviditet

(1) En finansinstitusjon skal sørge for at den til enhver tid har tilstrekkelige likvide eiendeler til at den kan dekke sine forpliktelser ved forfall.

(2) En finansinstitusjon skal ha en dokumentert likviditetsstrategi og sørge for forsvarlig likviditetsstyring etter retningslinjer fastsatt av styret. Institusjonens system for styring og kontroll skal være tilpasset arten, kompleksiteten og omfanget av virksomheten, og etablere metoder for å måle likviditetsrisikoen.

(3) Finner Finanstilsynet at likviditetsrisikoen knyttet til virksomheten ikke er forsvarlig, kan Finanstilsynet pålegge institusjonen å iverksette tiltak for å rette på forholdet.

(4) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om krav til likvide eiendeler for banker, kredittforetak og finansieringsselskaper, herunder regler om:

a) krav til en likviditetsreserve for å forhindre betalingsproblemer som følge av uventede hendelser innenfor ulike tidsperioder,

b) krav til likviditetsdekning basert på forholdet mellom beregnede tilgjengelige likvide eiendeler og beregnede forpliktelser som forfaller innenfor en fastsatt periode.

Nåværende **§ 2-9c** blir ny **§ 2-9h**

Nåværende § 2-9d blir ny § 2-9i

§ 2-9i første ledd, første punktum skal lyde:

Institusjoner som ikke oppfyller krav i henhold til § 2-9, § 2-9 b, §§ 2-9 d til 2-9 h eller forskrifter fastsatt i medhold av lovbestemmelsene skal straks iverksette nødvendige tiltak for å rette opp dette.

§ 2-9i annet ledd skal lyde:

Institusjoner som er utsatt for samme type risiko, eller medfører samme type risiko for det finansielle system, kan underlegges felles pålegg og bestemmelser.

§ 2-10 skal lyde:

§ 2-10. Høyeste engasjement med en enkelt _ motpart

En finansinstitusjon kan ikke ha høyere samlet engasjement med en enkelt _ motpart enn det som til enhver tid er forsvarlig.

Kongen kan fastsette forskrift om høyeste samlede engasjement med en enkelt _ motpart, herunder om beregningsmåte for engasjement i og utenfor balansen og andre forhold vedrørende gjennomføringen av kravet. Kongen kan gi bestemmelser om anvendelsen av grense for høyeste engasjement med en enkelt _ motpart også på engasjementer med to eller flere _ motparter når bestemmende innflytelse eller økonomiske forbindelser mellom disse _ er slik at økonomiske problemer hos den ene kan medføre betalingsvanskeligheter for den andre.

§ 2a-9 første ledd, siste punktum skal lyde:

Finanstilsynet kan ved forskrift eller enkeltvedtak gjøre unntak fra denne bestemmelsen.

§ 2a-9 annet ledd oppheves, nåværende tredje ledd blir annet ledd

§ 2a-9 tredje ledd skal lyde:

(3) Ved anvendelsen av bestemmelsene i første ledd i forhold til samarbeidsgrupper som omfattes av § 2-7¹⁰ kan Finanstilsynet gi pålegg om at det skal foretas forholdsmessig konsolidering uavhengig av størrelsen av de enkelte eierforetakenes eierinteresser og av om eierinteressen utgjør en kapitalinteresse i den eller de finansinstitusjoner som forestår den virksomhet samarbeidsavtalen omfatter.

Nåværende **§ 2a-9 fjerde ledd** oppheves.

§ 2a-9 fjerde ledd skal lyde:

(4) I tilfeller hvor det ikke foretas konsolidering, kan Finanstilsynet gi pålegg om avsetning av en kapitaldekningsreserve på 100 prosent av balanseført verdi.

Nåværende **§ 2a-9 femte ledd** oppheves.

§ 2a-9 femte ledd skal lyde:

(5) Ved beregning av ansvarlig kapital på konsolidert basis skal det tas hensyn til hvor effektivt den ansvarlige kapitalen kan overføres og gjøres disponibel på tvers av foretakene i gruppen

§ 2a-9 sjette ledd skal lyde:

(6) _Departementet kan ved forskrift fastsette nærmere regler om gjennomføringen av konsolideringen eller avsetning av kapitaldekningsreserve etter denne paragraf, herunder særlige regler for forsikringskonsern og kapitalinteresser i forsikringsforetak. Finanstilsynet kan ved enkeltvedtak

¹⁰ Bestemmelsen forutsettes endret tilsvarende Banklovkommisjonens definisjon av samarbeidsgrupper i lovutkastet § 3-20

beslutte at kapitaldekningskrav og andre soliditets- og sikkerhetskrav etter denne paragraf skal beregnes på en annen måte enn fastsatt i *annet* ledd eller i medhold av leddet her.

§§ 2b-4 og 2b-5 oppheves. Nåværende §§ 2b-6, 2b-7 og 2b-8 blir 2b-4, 2b-5 og 2b-6

Ny § 2b-7 skal lyde:

§ 2b-7 Konvertering av ansvarlig kapital til egenkapital

(1) En finansinstitusjon kan utstede ansvarlig kapital etter § 2-9a tredje til femte ledd med vilkår om at kapitalen uten nytt vedtak i generalforsamlingen skal konverteres til aksjer eller egenkapitalbevis dersom det har inntrådt bestemte former for soliditetssvikt i foretaket, eller Finanstilsynet, for å sikre foretakets soliditet og videreføring av virksomheten, har gitt foretaket pålegg om slik konvertering. Beslutning om utstedelse av slik kapital treffes av generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring.

(2) I generalforsamlingsvedtaket skal følgende angis:

- a) samlet lånebeløp og instrumentenes pålydende,*
- b) hvem som skal kunne tegne kapitalinstrumentene,*
- c) vilkårene for konvertering til aksjekapital eller eierandelskapital,*
- d) bytteforholdet mellom kapitalinstrumentene og aksjer eller egenkapitalbevis ved konverteringen,*
- e) forhold som omhandlet i allmennaksjeloven § 11-2 annet ledd nr. 10 og 11, jf. § 2b-25 i loven her.*

(3) Allmennaksjeloven §§ 11-3, 11-4 og 11-6, jf. § 2b-25 i loven her, gjelder tilsvarende i forhold til utstedelse av ansvarlig kapital etter første og annet ledd.

(4) Når vilkåret for konvertering av kapitalinstrumentet er inntrådt, skal foretaket utstede aksjer eller egenkapitalbevis i samsvar med det fastsatte bytteforhold, og sende melding om kapitalforhøyelsen til Foretaksregisteret. Når registrering har funnet sted, anses aksjekapitalen eller eierandelskapitalen forhøyet og aksjene eller egenkapitalbevisene utstedt. Medfører konverteringen erverv av eierandeler som utløser meldeplikt etter § 3-1 første ledd, jf. § 11-9, gjelder bestemmelsene i §§ 3-1 til 3-5 og 11-9 tilsvarende.

(5) Generalforsamlingen kan med flertall som for vedtektsendring gi styret fullmakt til å utstede ansvarlig kapital som nevnt i første ledd. For beslutningen i generalforsamlingen gjelder allmennaksjeloven § 11-8 annet til femte ledd, jf. § 2b-25 annet ledd i loven her, tilsvarende. For styrets vedtak og gjennomføringen av konverteringen gjelder annet til fjerde ledd tilsvarende.

Nåværende §§ 2b-9 til 2b-28 blir §§ 2b-8 til 2b-27

II

I lov 29. juni 2007 nr. 75 om verdipapirhandel (verdipapirhandelloven) gjøres følgende endringer:

§ 9-11 syvende ledd skal lyde:

(7) Verdipapirforetak skal ha retningslinjer og rutiner for beregning og utbetaling av resultatavhengig godtgjørelse. Departementet kan ved forskrift fastsette nærmere regler om godtgjørelsesordninger i verdipapirforetak som ikke er finansinstitusjon. Bestemmelsene i finansieringsvirksomhetsloven §§ 2-18 til 2-22 gjelder tilsvarende.

§ 9-14 første ledd skal lyde:

(1) Et verdipapirforetak skal til enhver tid oppfylle de krav til kapital som følger av §§ 9-15, 9-15a, 9-15b, 9-15c, 9-15d, 9-15e, 9-15f og 9-16, samt forskrift og enkeltvedtak gitt i medhold av disse bestemmelsene.

Nåværende **§ 9-14 tredje ledd** oppheves

Nytt **§ 9-14 tredje ledd** skal lyde:

Styret skal overvåke og styre verdipapirforetakets samlede risiko og jevnlig vurdere om verdipapirforetakets styrings- og kontrollordninger er tilpasset risikonivå og omfang av virksomheten. Departementet kan fastsette nærmere regler om styrets overvåkning og styring av risiko.

Ny **§ 9-14a** skal lyde:

§ 9-14a Ansvarlig kapital, kjernekapital, ren kjernekapital

(1) Ansvarlig kapital i et verdipapirforetak består av kjernekapital og tilleggskapital. Kjernekapital består av ren kjernekapital og annen kjernekapital.

(2) Som ren kjernekapital regnes innskutt og opptjent egenkapital som fullt ut kan benyttes til å dekke tap oppstått under løpende drift, og i tilfelle av avvikling av verdipapirforetaket, skal stå tilbake for alle andre krav mot verdipapirforetaket. Utstedt egenkapital skal ha lik rett til utbytte.

(3) Annen utstedt kapital kan regnes som annen kjernekapital dersom Finanstilsynet har gitt samtykke til opptak av kapitalen og den oppfyller følgende vilkår:

a) Kapitalen er fullt innbetalt, usikret og står tilbake for verdipapirforetakets ansvarlige lånekapital og alminnelige gjeld,

b) Kapitalen er uten fastsatt løpetid og kan ikke innfris eller kjøpes tilbake uten samtykke fra Finanstilsynet,

c) Verdipapirforetaket har adgang til å unnlate å betale renter og til å nedskrive eller konvertere kapitalen ved løpende drift, og

d) Kapitalen oppfyller de krav og vilkår som følger av banksikringsloven § 3-6 og forskrift fastsatt av departementet.

(4) Ansvarlig lånekapital og annen utstedt kapital kan regnes som tilleggskapital dersom Finanstilsynet har gitt samtykke til opptak av kapitalen, og den oppfyller følgende vilkår:

a) Kapitalen er fullt innbetalt, usikret og står tilbake for verdipapirforetakets alminnelige gjeld,

b) Kapitalen har en løpetid på minst 5 år, kreditor kan ikke kreve lånet tilbakebetalt før avtalt forfall, og tilbakebetaling før avtalt forfall kan bare skje med samtykke av Finanstilsynet,

c) Kapitalen medregnes med reduserte andeler i tilleggskapitalen i de siste 5 årene før avtalt forfall, og

d) Kapitalen oppfyller de krav og vilkår som følger av banksikringsloven § 3-6 og forskrift fastsatt av departementet.

(5) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om sammensetningen og beregningen av ansvarlig kapital, herunder regler om fradrag.

Ny § 9-14b skal lyde:

§ 9-14b Konvertering av ansvarlig kapital til egenkapital

(1) Et verdipapirforetak som ikke er kredittinstitusjon kan i henhold til vedtak av generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring, utstede ansvarlig kapital etter § 9-14a med vilkår om at kapitalen uten nytt vedtak av generalforsamlingen skal konverteres til aksjer dersom det har inntrådt bestemte former for soliditetssvikt i verdipapirforetaket.

(2) I generalforsamlingsvedtaket skal følgende angis:

a) Samlet lånebeløp og instrumentenes pålydende,

b) hvem som skal kunne tegne kapitalinstrumentene,

c) vilkårene for konvertering til aksjekapital,

d) bytteforholdet mellom kapitalinstrumentene og aksjer ved konverteringen,

e) forhold som omhandlet i allmennaksjeloven § 11-2 annet ledd nr. 10 og 11.

(3) Allmennaksjeloven §§ 11-3, 11-4 og 11-6, gjelder tilsvarende i forhold til utstedelse av ansvarlig kapital etter første og annet ledd.

(4) Når vilkåret for konvertering av kapitalinstrumentet er inntrådt, skal verdipapirforetaket utstede aksjer i samsvar med det fastsatte bytteforhold, og sende melding om kapitalforhøyelsen til Foretaksregisteret. Når registrering har funnet sted, anses aksjekapitalen forhøyet og aksjene utstedt. Medfører konverteringen erverv eller avhendelse av eierandeler som utløser meldeplikt etter § 9-10 annet, tredje eller syvende ledd, gjelder bestemmelsene i § 9-10 tilsvarende.

(5) Generalforsamlingen kan med flertall som for vedtektsendring gi styret fullmakt til å utstede ansvarlig kapital som nevnt i første ledd. For beslutningen i generalforsamlingen gjelder allmennaksjeloven § 11-8 annet til femte ledd tilsvarende. For styrets vedtak og gjennomføringen av konverteringen gjelder annet til fjerde ledd tilsvarende.

§ 9-15 første ledd skal lyde:

(1) Et verdipapirforetaks rene kjernekapital skal til enhver tid utgjøre minst fire og en halv prosent av et beregningsgrunnlag etter regler fastsatt i forskrift. Et verdipapirforetaks kjernekapital skal til enhver tid utgjøre minst seks prosent av beregningsgrunnlaget. Et verdipapirforetaks ansvarlige kapital skal til enhver tid utgjøre minst åtte prosent av _ beregningsgrunnlaget _.

§ 9-15 syvende ledd oppheves. Gjeldende § 9-15 åttende, niende og tiende ledd blir henholdsvis § 9-15 syvende, åttende og niende ledd.

§ 9-15 niende ledd nr. 1 oppheves, og gjeldende nr. 2, 3 og 4 blir nr. 1, 2 og 3.

Ny § 9-15a skal lyde:

§ 9-15a *Kapitalkrav for verdipapirforetak med begrenset tjenestespekter*

(1) For verdipapirforetak som ikke har tillatelse til å yte investeringstjenester som nevnt i § 2-1 første ledd nr. 3 og/eller 6, skal beregningsgrunnlaget som nevnt i § 9-15 tredje ledd tilsvare det største beløp av i) summen av beregningsgrunnlagene for kredittrisiko og markedsrisiko, og ii) beregningsgrunnlaget for faste kostnader.

(2) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om gjennomføringen av bestemmelsene i paragrafen her, herunder om beregningsgrunnlaget for faste kostnader og virkeområdet for kravet i første ledd.

Ny § 9-15b skal lyde:

§ 9-15b *Kapitalkrav for verdipapirforetak med begrenset virksomhet*

(1) For verdipapirforetak med begrenset virksomhet skal beregningsgrunnlaget som nevnt i § 9-15 tredje ledd være summen av beregningsgrunnlagene for kredittrisiko, markedsrisiko og faste kostnader.

(2) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om gjennomføringen av bestemmelsen i første ledd, herunder om virkeområdet for kravet i første ledd.

Ny § 9-15c skal lyde:

§ 9-15c *Krav til kapitalreserve i verdipapirforetak*

(1) Et verdipapirforetak skal ha en kapitalreserve av ren kjernekapital som ikke benyttes til å dekke minstekrav til kapital under § 9-15 første ledd eller pålegg om å ha høyere ansvarlig kapital i henhold til § 9-16.

(2) Kapitalreserven skal bestå av en bevaringsreserve som skal sikre at tilstrekkelig kapital bygges opp i perioder med økonomisk vekst og en motsyklisk reserve til dekning av økt risiko i institusjoner som følge av sterk kredittvekst eller annen økt risikoeksponering.

(3) Kravet til bevaringsreserve er to og en halv prosent av beregningsgrunnlaget etter reglene i § 9-15. Kravet til motsyklisk reserve skal beregnes ut fra satser fastsatt av myndighetene i land hvor institusjonen har engasjementer.

(4) Departementet kan fastsette regler om:

a) beregning av krav til kapitalreserve og konsekvensene av at kravet ikke er oppfylt,

b) fastsettelsen av krav til motsyklisk reserve for eksponeringer i Norge.

Ny § 9-15d skal lyde:

§ 9-15d *Øvrige soliditetskrav*

(1) Departementet kan i forskrift fastsette minstekrav til kapital i forhold til et uvektet eksponeringsmål som omfatter eiendelsposter og ikke-balanseførte poster.

(2) Departementet kan fastsette særlige soliditetskrav til verdipapirforetak med virksomhet av vesentlig betydning for den finansielle stabilitet og finansmarkedets virkemåte, herunder særlige krav til institusjonens kapital.

Ny § 9-15e skal lyde:

§ 9-15e *Stabil finansiering av virksomheten mv.*

(1) Et verdipapirforetak skal påse at institusjonens samlede engasjementer og institusjonens fremtidige finansieringsbehov vurderes på bakgrunn av arten og omfanget av institusjonens virksomhet.

(2) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere krav til langsiktig stabil finansiering av verdipapirforetakenes virksomhet, herunder krav basert på forholdet mellom institusjonens likvide eiendeler og av dens finansieringsbehov.

(3) Departementet kan i forskrift unnta verdipapirforetak fra bestemmelsene i paragrafen her.

Ny § 9-15f skal lyde:

§ 9-15f *Likviditet*

(1) Et verdipapirforetak skal sørge for at det til enhver tid har tilstrekkelige likvide eiendeler til at det kan dekke sine forpliktelser ved forfall.

(2) Et verdipapirforetak skal ha en dokumentert likviditetsstrategi og sørge for forsvarlig likviditetsstyring etter retningslinjer fastsatt av styret. Verdipapirforetakets system for styring og kontroll skal være tilpasset arten, kompleksiteten og omfanget av virksomheten, og etablere metoder for å måle likviditetsrisikoen.

(3) Finner Finanstilsynet at likviditetsrisikoen knyttet til virksomheten ikke er forsvarlig, kan Finanstilsynet pålegge verdipapirforetaket å iverksette tiltak for å rette på forholdet.

(4) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om krav til likvide eiendeler, herunder regler om:

a) krav til en likviditetsreserve for å forhindre betalingsproblemer som følge av uventede hendelser innenfor ulike tidsperioder,

b) krav til likviditetsdekning basert på forholdet mellom beregnede tilgjengelige likvide eiendeler og beregnede forpliktelser som forfaller innenfor en fastsatt periode.

(5) Departementet kan i forskrift unnta verdipapirforetak fra bestemmelsene i paragrafen her.

§ 9-16 tredje ledd skal lyde:

(3) Finanstilsynet skal se til at de verdipapirforetak det har tilsyn med har hensiktsmessige og klare retningslinjer og rutiner, i samsvar med lov og bestemmelser gitt i medhold av lov, for vurdering, styring og kontroll av risiko og kapitalbehov. Finanstilsynet skal vurdere de risikoer som verdipapirforetaket er, og kan bli, eksponert for og den risiko som verdipapirforetaket representerer for det finansielle system.

§ 9-18 første ledd første punktum skal lyde:

Verdipapirforetak som ikke oppfyller krav i henhold til §§ 9-14, 9-15, 9-15a, 9-15b, 9-15c, 9-15d, 9-15e, 9-15f, 9-16 og 9-17 eller forskrifter fastsatt i medhold av lovbestemmelsene, skal straks iverksette nødvendige tiltak for å rette opp dette.

Nytt **§ 9-18 annet ledd** skal lyde:

(2) Finanstilsynet kan i forskrift eller enkeltvedtak gi pålegg som nevnt i første ledd og krav om økt kapital til verdipapirforetak som er eksponert for samme type risiko, eller som representerer samme type risiko for det finansielle system.

§ 9-20 skal lyde:

§ 9-20 Høyeste engasjement med en enkelt *motpart*

- (1) Et verdipapirforetak kan ikke ha høyere samlet engasjement med en enkelt *motpart* enn det som til enhver tid er forsvarlig.
- (2) Departementet kan fastsette forskrift om høyeste samlede engasjement med en enkelt *motpart*, herunder om beregningsmåte for engasjement i og utenfor balansen.
- (3) Departementet kan gi bestemmelser om anvendelsen av grense for høyeste engasjement med en enkelt *motpart* også på engasjementer med to eller flere *motparter*, når bestemmende innflytelse eller økonomiske forbindelser mellom disse kan *er slik at økonomiske problemer hos den ene kan medføre betalingsvanskeligheter for den andre*.
- (4) Departementet kan i forskrift unnta verdipapirforetak fra bestemmelsene i paragrafen her.

§ 9-21 første ledd skal lyde:

- (1) Kravene i §§ 9-14 og 9-20 skal anvendes på konsolidert grunnlag, dersom verdipapirforetaket:
 1. har et datterforetak som er verdipapirforetak, eller finansinstitusjon,
 2. direkte eller indirekte har 20 prosent eller mer av stemmerettene eller kapitalen i foretak som nevnt i nr. 1, eller
 3. har morselskap_, *med mindre halvparten eller mer av virksomheten i konsernet er virksomhet som ikke er konsesjonspliktig og underlagt kapitalkrav som i kapitlet her eller tilsvarende kapitalkrav.*

Gjeldende § 9-21 tredje ledd blir nytt § 9-21 fjerde ledd.

Nytt § 9-21 tredje ledd skal lyde:

- (3) *Ved konsolidering av datterselskaper skal konsernregnskap basert på prinsippet om full konsolidering legges til grunn. Ved konsolidering av annet enn datterselskaper, skal prinsippet om forholdsmessig konsolidering legges til grunn.*

III

I lov 6. desember 1996 nr. 75 om sikringsordninger for banker, forsikringsselskapenes garantiordninger og offentlig administrasjon mv. av finansinstitusjoner (banksikringsloven) gjøres følgende endringer:

§ 3-6 skal lyde:

§ 3-6 Konvertering eller nedsetting av annen kjernekapital og tilleggskapital

Instrumenter som inngår i annen kjernekapital og tilleggskapital skal kunne nedskrives med endelig virkning eller konverteres til ordinær aksjekapital eller egenkapitalbeviskapital ved alvorlige former for soliditetssvikt og hvor myndighetene vurderer nedskrivningen eller konverteringen som nødvendig for å unngå avvikling. Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om slik nedskrivning eller konvertering.